

Sisällys — Innehåll 1/90

Esko Gustafsson Uhanalaiset lintulajit — linnustomme tulevaisuutta?	4
Seppo Pekkala Petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa 1989	10
Sammanfattning: Rovfåglarnas häckning i Egentliga Finland 1989	16
Juha Vuorinen Tuulihaukan onnistunut pönttöpesintä	17
Jyrki Matikainen & Veijo Vänskä Lintusyksy 1989 Jurmossa	18
Rauno Laine Talviralli 1989	21
Tapani Missonen Lintutalvi 1988/1989	22
Sammanfattning: Vinterrapport 1988/89	27
Jarmo Laine Hanhet ja kuovit sumussa	28
Sammanfattning: Samobservering i dimman	29
Rauno Laine Vaeltelua Ruotsin tuntureilla	30
Sammanfattning: En vandring på Ammarfjället	32
Vetoomus	33
Määrittäjäkisan tulokset	33
Ukuli 1989 — 20. vuosikerran sisältö	34
Osoitemuistio 1990	35
Kansikuva/Omslagsbild: Seppo Sällylä	

Ukuli

21. vsk.
ISSN 0782-8195

Julkaisija/Utgivare
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
Åbo Ornitologiska Förening rf
PB 67, 20101 Åbo
Päätoimittaja/Chefredaktör
Veijo Vänskä
21650 Lillandet
puh./tel. 926-54258
Toimittajat/Redaktörer
Vesa Partanen
Linnunpääntie 6 D 42, 20840 Turku
Simo Veistola
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen
Tilaukset ja irtonumerot
Prenumerationer och lösnummer
Tapio Lineri
Pohjanmaankatu 2 B 36, 20740 Turku
puh./tel. 921-424324
Tilausmaksu v. 1990 on 50 mk.
Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.
Prenumerationspris år 1990 är 50 mk.
Medlemmar erhåller tidningen gratis.
Ilmoitushinnat/Annonspriser
1/1 s. 500 mk, takasivu 600 mk
1/2 s. 300 mk, 1/3 s. 200 mk
1/4 s. 150 mk
Painopaikka/Tryckeri
Serioffset, Turku 1990

Juuri nyt

kerätään katsauksia varten seuraavia havaintoja:

- syksyt 1988 ja 1989
- kesät 1988, 1989 ja 1990
- kevät 1990.

Sysshavainnoilla on **kiire** — muutkin havainnot on hyvä toimittaa lähiaikoina osoitteella TLY, PL 67, 20101 Turku.

Samantien

vauhtiin päästyäsi voit selata takavuosien havaintovihkoja ja toimittaa yhdistyksen lintuhavaintoarkistosta puuttuvat havaintosi sinne. Niitä tarvitaan TLY:n 25-vuotisjuhlakirjan lajikatsauksiin. Katso tarkemmin sivulla 33.

Heti

on vapaita paikkoja syksyn huipusesongin ajaksi Jurmon lintuasemalla

— rengastajille ja
— **työnsä kunnolla tekeville** havainnoitsijoille.

Soita siis oikopäätä asemanhoitajalle, puh. 926-54258.

”Meristä kaunein
on vielä purjehimatta.
Lapsista kaunein
on vielä kehdoasaan.
Päivistä kauneimmat
ovat vielä elämättä.
Sanoista kaunein
jonka haluan sinulle sanoa,
se on vielä sanomatta.”

Nazim Hikmet: Punainen Omena, Tammi 1972

Tämä on ensimmäinen osa uhanalaisista linnuista kertovista kirjoituksista. Tässä kerrotaan mitä uhanalaisuus on sekä mitkä ovat Suomen uhanalaiset lintulajit.

Merikotka on uhanalaisin maakuntamme nykyisistä pesimälinnuista.

Uhanalaiset lintulajit — linnustomme tulevaisuutta?

Esko Gustafsson

Johdanto

Uhanalaisten eli häviämisaarassa olevien lajien suojelu on olennainen osa luonnonsuojelua. Jo mammutin häviämisen oli ihmisellä metsästyksen muodossa sormensa pelissä. Ensimmäiset yksityiskohdittain tunnetut ihmisen aiheuttamat lajien sukupuuttoon kuolemiset tapahtuivat 1500-luvulla (Järvinen & Miettinen 1987). Tämän jälkeen vauhti on kiihtynyt ja nykyisin arvioidaan, että maapallolta häviää joka päivä sata eliöalajia. Lajien häviäminen on osa laajempaa luonnon järjestelmien häiriytymistä. Uhanalaisten lajien suojelu liittyy siten kiinteästi elinympäristöjen suojeluun.

Jukka Grönlund, Yläne 13.1.79

Pikkutikka on silmälläpidettävä laji, jolta metsänhoito vie pesimäympäristöt.

Seppo Sällylä

Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto julkaisi ensimmäisen koko maailmaa käsittävän Red Data Book-kirjan (punainen kirja eli uhanalaisia lajeja koskeva luettelo) vuonna 1966. Tässä oli myös lintuosa, jossa 200 lajia pidettiin uhanalaisena. Uusimman painoksen mukaan on maapallolla yli 400 lintulajia välittömässä vaarassa kuolla sukupuuttoon. Uhanalaisiksi luetaan yhteensä yli 1000 lajia eli noin 12 % maapallon lintulajeista. Mikäli ympäristömuutokset jatkuvat nykyistä vauhtia, niin seuraavien 15 vuoden aikana arvioidaan 30 lintulajin kuolevan joka vuosi sukupuuttoon (Schreiber ym. 1987).

Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahaston toimesta laadittiin vuonna 1975 alustava luettelo Suomessa uhanalaisista lajeista. Luettelossa oli yhteensä 56 lintulajia (Borg & Malmström 1975). Listaa kritisoitiin siihen sisältyvien harvinaisten lajien mukaanotamisesta (mm. turkinkyhky) (Järvinen & Vepsäläinen 1975).

Vuonna 1983 maa- ja metsätalousministeriö asetti toimikunnan, jonka tuli 1) selvittää uhanalaiset lajit 2) selvittää niiden vähentymisen syyt 3) tehdä ehdotukset ko. lajien suojelusta ja hoidosta sekä 4) suunnitella ko. lajien seuranta. Tämän toimikunnan kolmiosainen mietintö (Komiteamietintö 1984:43) on Suomen "punainen kirja" ja siinä esitettyjä asioita käsitellään tässä kirjoituksessa.

Uhanalaisuuden käsite

Uhanalaisuus on aiemmin samaitettu harvinaisuuteen tai vähälukuisuuteen. Lajin taantumisen on myös herkästi tulkittu merkitsevän uhanalaisuutta. Myöskään kaikki rauhoitetut lajit eivät ole uhanalaisia (esim. peippo ja pajulintu).

Suomen punaisen kirjan määritelmän mukaan lajin uhanalaisuus tarkoittaa sitä, että **laji on häviämässä maastamme ihmisen toiminnan seurauksena**. Rassi (1987) on tarkentanut määritelmän muotoon "laji on vaarassa hävitä maastamme ihmisen toiminnan seurauksena (eikä luontaisten tekijöiden vaikutuksesta)".

Mikko Tamminen, Turku 9.9.80

Tulevaisuuden harvinaisuus, I-kv selkälokki. Lajin dramaattinen ja vielä osin selvittämätön väheneminen johtaa pian uhanalaisuusluokan nousuun.

Uhanalaisuuden ymmärtäminen häviämistodennäköisyydeksi on yksiselitteistä tarkasteltaessa lajin asemaa koko sen levinnäisyysalueella. Arvioitaessa uhanalaisuutta Suomen valtion alueella (tai TLY:n alueella) joudutaan käyttämään lisäskriteerejä, jotka koskevat mm. lajin esiintymishistoriaa, perinnöllistä erilaistumista tai asemaa maamme (tai maakuntamme) ulkopuolella.

Erityisesti käsitteet harvinaisuus ja uhanalaisuus on tärkeää pitää erillään. Uhanalaisuutta ei ole ilman ihmistoimintaa. Harvinaisuus on usein luonnon oma ilmiö, eikä se aina kuvaa suojelun tarvetta, vaikkakin harvinainen laji tulee helpommin uhanalaiseksi kuin yleinen laji.

Uhanalaisuuden arviointi

Uhanalaistoimikunta on pyrkinyt tarkastelemaan kaikkien maamme noin 40 000 lajin uhanalaisuutta, mutta käytännössä vain selkärän-

kaisten eläinten ja putkilokasvien osalta on voitu tarkastella kaikkia lajeja. Uhanalaisuuden arvioinnissa on kiinnitetty huomiota lajin runsauteen, levinneisyyteen, kannan kehitykseen, esiintymishistoriaan Suomessa, biologiaan sekä toteutettuihin suojelutoimiin.

Uhanalaiseksi on katsottu myös eräitä alalajeja tai ekologisesti erilaistuneita kantoja. Mikäli laji on vakiintunut Suomessa niin sitä voidaan pitää meillä uhanalaisena toisin kuin tilapäisesti esiintyviä lajeja. Toimikunta on myös pitänyt vuotta 1990 rajana, jota ennen lajin on pitänyt pysyvästi levitä Suomeen. Rassi (1987) on tarkentanut tämän koskevan lähinnä ns. kulttuurilajeja eli ihmisen "seuralaislajeja".

Koko maailman mittakaavassa uhanalaisia lajeja on pidettävä silmällä myös Suomessa niiden täkäläisestä esiintymishistoriasta riippumatta. Myös sellaiset lajit, jotka elintapojensa vuoksi esiintyvät Suomessa vain epäsäännöllisesti,

voivat olla meillä uhanalaisia (tunturipöllö). Lajin uhanalaisuuteen on katsottu vaikuttavan myös sen asema ulkomailla, etenkin muissa Pohjoismaissa.

Lajin mahdollisuus kuolla sukupuuttoon on yleensä kääntäen verrannollinen lajin runsauteen. Harvinaiset ja vähälukuiset lajit häviävät yleensä helpommin kuin yleiset ja runsaslukuiset lajit. Yhtenä syynä tähän on pienten populaatioiden alttius haitallisille, usein yllättäville ympäristömuutoksille. Tällaisten populaatioiden häviämistä lisäävät myös pieneen yksilömäärään liittyvät ongelmat, kuten esim. perinnöllisen muuntelun häviäminen (tammitikan häviäminen Ruotsista on hyvä esimerkki sukuruutuksen ongelmista).

Yksilömäärän ohella uhanalaisuuteen vaikuttaa lajin yleisyys ja levinneisyys. Laaja-alaisten lajien häviämistodennäköisyys on keskimäärin pienempi kuin suppealaisten ja siten paikallisille ympäristömuutoksille alttiiden lajien,

Merialueen tyllikanta hupenee samaa tahtia kuin veneily ja kesämökkien rakentaminen lisääntyvät.

vaikka yksilömäärä olisi sama.

Erityistä huomiota on kiinnitetty vuosikymmenien kannanmuutoksiin. Myös tulevaa kannankehitystä on yritetty arvioida. Ympäristövaatimuksiltaan, lisääntymistavoiltaan tai ravinnonhankinnaltaan pitkälle erikoistuneet lajit ovat muita herkempiä haitallisille ympäristönmuutoksille. Luonteeltaan omaleimaisten ja määrältään vähenevien ympäristötyyppien, kuten ikimetsien, lajien tulevaisuus on erityisen uhattuna. Pitkäikäinen ja hitaasti lisääntyvä laji on myös usein uhanalainen.

Toteutetut suojelutoimet eivät ole vaikuttaneet arviointeihin, ellei niillä ole onnistuttu poistamaan uhanalaisuuden syitä. Niinpä esim. merikotka on katsottu erittäin uhanalaiseksi, vaikka sen kanta on viime vuosina hieman vahvistunut suojelutoimien ansiosta. Rauhoitusten turvin taas voimakkaasti runsastuneet lajit, kuten huuhkaja, eivät sen sijaan ole enää uhanalaisia.

Uhanalaisuusluokat

Uhanalaisuusluokittelu on eri maissa hieman erilainen. Suomen luokittelu on seuraava:

Hävinneet (H): Lajit, joiden uudistuvat populaatiot ovat hävinneet Suomesta ja joita ei etsinnöistä huolimatta ole tavattu (pesivänä) enää vuoden 1960 jälkeen. Luetteloon on otettu vain ne lajit, jotka ovat hävinneet Suomesta vuoden 1850 jälkeen.

Erittäin uhanalaiset (E): Lajit, joiden uudistuvat populaatiot ovat lähitulevaisuudessa vaarassa hävitä Suomesta jollei uhantekijöitä poisteta.

Vaarantuneet (V): Lajit, joiden uudistuvien populaatioiden säilyminen Suomessa on epävarmaa ja joista lähitulevaisuudessa tulee erittäin uhanalaisia jollei uhantekijöitä poisteta.

Silmälläpidettävät (S): Lajit, joiden Suomen kannan kehitystä on seurattava, mutta joita ei eri syistä ole sisällytetty edellisiin luokkiin.

Silmälläpidettäviin kuuluu kolmenlaisia lajeja:

Taantuneet (St): Lajit, jotka ovat Suomessa suuresti taantuneet, mutta joiden kanta ei vielä ole vaarantunut.

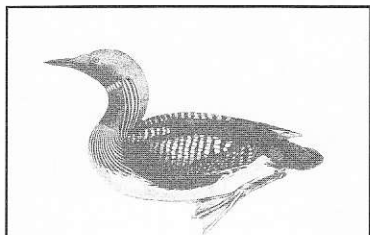
Harvinaiset (Sh): Lajit, jotka biologisten erityispiirteidensä vuoksi esiintyvät Suomessa vain suppealla alueella tai vain harvoissa paikoissa ja joiden kanta on tästä syystä hyvin pieni.

Puutteellisesti tunnetut (Sp): Lajit, joiden otaksutaan olevan maasamme häviämistä vaarassa tai meiltä jopa hävinneitä, mutta joiden luokkaa ei tietojen puutteellisuuden vuoksi voida tarkemmin määritellä.

Etelänsuosirri on kadonnut kaikilta maakunnan vanhoilta pesimäpaikoilta, vain Jurmossa pesii yhä 4–6 paria.

Jouko Hakala, Jurmo 3.7.88

Myydään:

Ferdinand, Magnus &
Wilhelm von Wright:

Svenska Fåglar I - III

364 värilitografiaa, runsas
mustavalkoinen kuvitus
902 tekstisivua
tied. Jyrki Toppala
Ruuhtie 23 as 6
21100 Naantali
puh. 921 - 853 480

Suomen uhanalaiset lintulajit

	1.	2.	3.
Hävinneet lajit			
Viiriäinen	H	Kv	P, Pm
Heinäkurppa	H	Kk, T, S	P, N
Erittäin uhanalaiset lajit			
Kiljubanhi	—	T, Rj, S	P, Mu, H
Merikotka	E	Vi, Vk, M	Kh, M, R, P, H
Kiljukotka	H	Rj, M	P, H, Ke
Muuttohaukka	H	Sn, Ka	Kh, P, Ke, O
Tunturipöllö	—	T	Ke, P, H
Valkoselkätikka	E	Ml, Rj	Mla, Mp, R
Tunturikiuru	—	T	?
Vaarantuneet lajit			
Lapasotka	V	Vi, Vk, T	P, Kh
Kotka	H	Ma, S	P, H, Mi, Ke
Tunturihaukka	—	T	P, Ke, H
Ruisräikkä	E	Kv, Kn, Kk	Pm, Kh
Etelänsuosirri	V	Ri	N, R, H
Rantakurvi	—	Ri, Kr	Ke, H, N
Räyskä	V	Vi	P, H, Mu
Silmälläpidettävät lajit			
Kaakkuri	V	Vk, Sn	O, H, Kn, P
Kuikka	St	Vk	Vr, H, Vm
Mustalintu	—	Vk, T	Kh, P
Uivelo (Sh)	—	Sn, Sr, Vl	Ke, Kh, Mla
Sääksi	St	Vr, Vi, M	Mi, P, H, Kh
Tuulihaukka	V	Kv, S, R	Pm, Kh
Ampuhaukka	V	M, S	Kh
Nuolihaukka	St	M, Vr	Kh
Peltopyy	St	Kv	Pm, Kh, P
Tylli (merialue)	V	Ri	H, R, N
Lapinsirri (Perämeri)	—	Ri	N, R
Punakuiri (Sh)	—	T, Sn	Ke, P
Selkälokki	St	Vk, Vi	H, P, Mu
Uuttukyyhky	St	Kv, Ml	Pm, Kh, P
Varpuspöllö (Sh)	Sh	Ma, Sk	Mi, Mla
Kehräjä	St	Mh, Ka	Mu
Harmaapäätikka	Sh	Ml	Mp, Mla
Pikkutikka	St	Ml, Rj	Mla, Mp, R
Kangaskiuru	St	Ka, Mh	M
Pikkusieppo (Sh)	V	Ma, Sk	Mi
Pähkinähakki (Sh)	Sh	Ml	M, Mp

Sarakeiden selitykset

1. Tilanne Turun ja Porin läänissä uheks-komitean mukaan.

2. Elinympäristöt

M = metsät, Ma = aarniot eli ikimetsät, Ml = lehdot ja lehtimet-sät, Mh = harjumetsät. S = suot, Vi = Itämeri, Vk = karut järvet ja lammet, Vr = rehevät järvet (lintujärvet) ja lammet. R = rannat, Ri = Itämeren rannat, Rj = järven ja joen rannat. Ka = kalliot. K = kulttuuriympäristöt, Kn = ahot, kedot ja kuivat niityt, Kk = kosteat niityt, Kv = viljelymaat, Kr = rakennettu ympäristö

3. Uhanalaisuuden syyt

P = metsästyys, tappaminen, Ke = keräily, H = häirintä, R = kai-kenlainen rakentaminen, Pm = peltojen muutokset, N = niittyjen ja hakamaiden sulkeutuminen, M = metsien muutokset, Mp = kuusettuminen ja lehtipuiden väheneminen, Mi = ikimetsien vä-heneminen, Mla lahopuiden väheneminen, O = ojitus ja turpee-notto, Vr = vesirakentaminen, Vm = veden laadun muutokset, Kh = kemialliset haittavaikutukset ja öljy, Mu = muut syyt mm. muutokset talvialueilla, ? = syy tuntematon.

Lähde: Rassi ym. 1986

Suomen uhanalaiset lintulajit

Oheisessa luettelossa on uhanalaiset linnut luoteltu uhanalaisryhmittelyn mukaisesti ja mukana on myös punaisen kirjan mukainen läänikohtainen arvio lajin uhanalaisuudesta. Viiva-merkintä tarkoittaa, ettei lajia ole tavattu pesivänä vuoden 1850 jälkeen Turun ja Porin läänissä. Lääni käsittää Turun ja Porin sekä Kyrösjärven lintutieteellisten yhdistysten alueet ja osan vielä Tampereen yhdistyksen alueestakin. Etelänsuosirri tarkoittaa suosirrin schinzii-rotua. Linnuista ei ole yhtään lajia arvioitu puutteellisesti tunnetuksi.

Uhanalaisten lajien (38 kpl) osuus pesimälajistostamme (n. 235) on 16 %. Uhanalaisista on eivarpuslintuja 34 ja varpuslintuja vain 4. Uhanalaisten lajien osuus on siten ei-varpuslinnuissa (25 %) yli kuusinkertainen varpuslintuihin (4 %) verrattuna. Suhteellisesti eniten uhanalaisia on jalohaukoissa (100 %) ja tikoissa (43 %).

Suurin osa linnustostamme viettää pääosan elämästään pesimäalueensa ulkopuolella. Lintujen talvehtimisalueilla ovat ympäristömuutokset olleet vielä suurempia kuin pesimäalueilla. Täten lintujen suojele ei ole mahdollista vain pesimäalueilla tapahtuvilla toimenpiteillä. Suurin osa (noin 75 %) uhanalaisista linnuista on muuttolintuja. Yhdeksän lajia on paikkalintuja. Uhanalaisten lintujen joukossa on kuitenkin suhteellisesti hieman enemmän paikkalintuja kuin koko linnustossamme.

Uhanalaisuuden syyt

Uhanalaisista linnuista on metsien lajeja 10, vesien 9, kulttuuriympäristöjen 6, rantojen 5, tunturien 5, soiden 2 ja kallioiden 1. Lajien jako tällä tavoin antaa vain avustuksen siitä, minkä biotoopin lajit ovat eniten uhattuja, sillä jako ei luonnossa ole koskaan näin selvä. Lisäksi eri ympäristöissä on myös eri määrät lajeja. Yleisesti ottaen on kuitenkin metsien lajien luku-

Lintujen uhanalaisuuden syyt

Uhkatekijä	kpl	%
Pyynti, keräily ja häirintä	41	43
Metsien muutokset	16	17
Kemialliset haittavaikutukset ja öljy	14	15
Peltojen, niittyjen ja hakojen muutokset	9	10
Rakentaminen	6	6
Ojitus ja turpeenotto	2	2
Vesistöjen muutokset	2	2
Syy tuntematon	1	1
Sekalaiset syyt	4	4

Lähde: Rassi ym. 1986

määrä muidenkin ryhmien kuin lintujen joukossa huomattavan iso ja Suomen koko uhanalaislajistosta (1051 lajia) on peräti 45 % metsien lajeja.

Toimikunta on kunkin lajin kohdalle nimennyt 0–5 erilaista uhkatekijää. Niistä on oheisena esitetty yhteenveto.

Ihmisten tahallinen tai tahaton vaino on selvästi merkittävin uhkatekijä linnuston osalta. Lisäksi on huomattava vielä se, että siitä merkittävä osa tapahtuu maamme ulkopuolella. Taulukon lukuja väärin voi osoittaa uhkatekijäksi lähes mille lintulajille tahansa ja siksi se on noussut niin voimakkaasti esille. Ympäristömuutosten uhkaamalle ja vähentämälle lajille on ihmisen vaino se viimeinen pisara, joka tulee kaikkein ensimmäiseksi saada poistetuksi ennen muita toimenpiteitä.

Koska uhanalaisista lajeista tarvitaan tietoja suojele varten, niin jokaisen lintuharrastajan velvollisuus on ilmoittaa niistä havaintoja TLY:n arkistoon. Se takaa myös tulevien uhanalaisia lintuja koskevien juttujen kunnollisen tason. Pienen tutkimuksen jälkeen on osoittautunut, ettei TLY:n arkisto kerro kovinkaan paljon ko. lajeista. Siis jokainen harrastaja töihin ja havaintoja palauttamaan. Järkeä saa toki käyttää ja palauttaa mm. kuikasta vain pesimäaikaiset havainnot. Pelkkä tieto pesimäjärvis-

täkin olisi jo jotain jos ei jokaista yksittäistä havaintoa jaksaa kirjoitella.

Kiitos Arto Puolasmaalle sekä Simo ja Tapani Veistolalle kommentista sekä Simolle ja Tapanille innostamisesta koko tämän jutun kirjoittamiseen. Kirjallisuusluettelon jutuista parhaan yleiskuvan uhanalaisuusproblematiikasta saa Järvisen & Miettisen kirjasta.

Kirjallisuus/ Lisälukemista

- Borg, P. & Malmström, K. 1975. Suomen uhanalaiset eläin- ja kasvilajit. Luonnon Tutkija 79: 33–43.
- Järvinen, O. & Vepsäläinen, K. 1975. Mikä on "uhanalainen", mikä "harvinaisen" laji? Suomen Luonto 34:295–297.
- Järvinen, O. & Miettinen, K. 1987. Sammuuko suuri suku? Luonnon puolustamisen biologiaa. — Suomen Luonnonsuojelun Tuki Oy, Helsinki.
- Lehikoinen, E. 1987. Uhanalaisuus Suomen luonnossa — totta vai tarua? Lintumies 22:41–43.
- Rassi, P. ym. (toim.) 1986: Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojeletoimikunnan mietintö. — Komiteamietintö 1985:43. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Rassi, P. 1987: Jokainen laji on nyky-Suomessa uhanalainen, kunnes toisin osoitetaan. Lintumies 22:221–222.
- Schreiber, R., Diamond, A., Nilsson, S. & Ulfstrand, S. 1987: Skydda fåglarna. — Streiffert & Co, Stockholm.

Petolintujen pesinnästä Varsinais- Suomessa 1989

Myyrien kolmen vuoden vaihtelurytmi jatkui 1989 ja loi edellytyksiä toiselle peräkkäiselle useimpien petolintujen tuloksekkaalle pesintävuodelle. Useimmat lajit jäivät kuitenkin vuoden 1986 pesintätuloksista. Lapinpöllö pesi ensimmäisen kerran ja hiiripöllö jo toistamiseen 1980-luvulla Varsinais-Suomessa. Suopöllöt pesivät ulkosaaristossa. Hii-rihaukka ja varpuspöllö pesivät poikkeuksellisen hyvin. Sääksellä ja merikotkalla oli toinen peräkkäinen hyvä vuosi. Tuulihaukka ja lehtopöllö osoittivat oireita elpymisen mahdollisuudesta, mutta ruskosuohaukka ei.

Mikko Tamminen, Turku 17.6.85

Seppo Pekkala

Aineisto

Vuoden 1989 petolintujen pesintäaineisto on kerätty petolintuaktivisteilta rengastustoimiston petolinturengastajien yhteenvetolomakkeella sekä satunnaisin haastatteluin. TLY:n arkistosta on saatu lisähavaintoja hyvin niukasti.

Katsauksen aineiston ovat koonneet seuraavat TLY:n alueella toimivat harrastajat: P. Andelmin, S. Aspelund (R), D. Brännkärr, J. & P. Eerikäinen, E. Gustafsson (R), J. Grönlund (R), J. Hakala, M. Haltunen, H. Heikkilä, R. Hyvönen (R) ja V. Sarola, K. Häkkinen, E. Joutsamo, J. Karhumäki (R), A. Karling (R), R. Karlsson (R), M. Koskivaaara, S. Kotiranta, C. E.-J. von Knorring, S. Kunttu, A. Laesvuori, I. Lahtonen, H. Laine (R), J. Lehtonen, R. Lindroos, R. Lumio (R), A. Manninen ja M. Potinkara, V. Multala (R), T. Nikkanen, S. Nordqvist (R) ja P. Sandell (R), H. ja M. Nordström, T. Numminen (R), S. Pekkala (R), M. Piironen, P. Siitonen (R), J. Tammi, J. Tittonen (R), H. Virtanen, J. Virtanen, T. Vähämäki (R) ja V. Vänskä sekä Saaristomerien merikotkatyöryhmä (R). R nimen perässä tarkoitetaan suuntautumista petolintujen rengastamiseen.

Helsingin Yliopiston eläinmuseo on antanut käyttöön P. Sauro-
lan vetämään sääsitutkimukseen kerättyä alueellista aineistoa.

Petolinnuille sopivia pesimäpaikkoja tarkastettiin enemmän kuin koskaan aikaisemmin eli vähintään seuraavasti: isoja risupe-
siä 203, varislintujen ja oravanpesiä 69, tekopesiä isoille haukoille 29, tekopesiä pikkuhaukoille 40, viirupöllön pönttöjä 146, lehtopöllön pönttöjä 486, helmipöllön pönttöjä 472, varpuspöllön pönttöjä 35, isoja luonnonkoloja 155, tikankoloja 123 ja muita petolinnuille sopivia pesäalustoja 4. Juhani Virtanen tarkasti pienille pöllöille sopi-

Sarvipöllön pesintä havaitaan yhä maastopoikueiden perusteella, mutta pesien etsintä tuottaisi tuloksia hyvinä myyrävuosina. En ung hornuggla.

via uuttukyyhkyn pönttöjä 280; ne sijaitsivat kuitenkin hyvin suppeilla alueilla.

TLY:n alueella arvioidaan olevan vähintään 1300 pöllöille tarkoitettua pönttöä ja lisäksi suuri määrä joillekin pöllöille sopivia, mutta vesilintuja varten tehtyjä ja sijoitettuja pönttöjä.

Edellisistä vuosikatsauksista poiketen tässä katsauksessa ei arvioida kovinkaan paljon alueellisten petolintukantojen kehitystä ja parimääriä, koska tänä vuonna on tarkoitus saada Ukuliin tämän vuosikatsauksen ohella pidemmän ajan yhteenveto petolintujen pesinnöistä ja rengastuksista TLY:n alueella.

Sää ja ravinto

Loppusyksy ja alkutalvi Varsinais-Suomessa olivat hieman, noin 10 %, tavanomaista kylmemmät. Lumipeite saatiin keskimääräistä aikaisemmin ja lunta tuli melko paljon. Joulun jälkeen alkoivat vuorotella muutaman päivän suoja- ja pakkasjaksot. Lumi hupe-
ni nopeasti.

Tammikuun puolivälistä huhtikuun alkuun vallitsivat lounaiset, tuuliset ilmavirtaukset. Lumi suli pois monin paikoin tammikuun loppuun mennessä. Uutta lunta saatiin vähän, mutta maaliskuun alussa lumet olivat jälleen pääosiltaan sulaneet. Vuoden kolme ensimmäistä kuukautta olivat noin 30 % keskimääräistä lämpimämpiä. Myös huhtikuu oli erittäin lämmin.

Petolintujen tärkeimmän ravintoryhmän myyrien kannat olivat hyvät kesällä 1988. Jouni Tittonen loukutti myyriä suppeilla koelaloillaan. Syys-lokakuussa hän sai Halikossa 45 yksilöä noin 300 loukkuvuorokautena. Lokamarraskuussa Kemiössä saalis oli 7 yksilöä noin 100 loukkuvuorokautena. Pääosa loukkuihin jääneistä oli metsähiiriä ja metsämyyriä, mutta myös pyyntipaikkojen biotoopit olivat näille lajeille otollisia. Lokakuussa loukkuihin jäi myös kantavia metsähiiri- ja myyräyksilöitä, mi-

kä Tittosen mukaan enteili kantojen säilymistä vahvoina. Alkusyksystä Tittosella oli näköhavaintoja Salon seudulta runsaista peltomyyräkannoistakin, talven aikana tehtiin myös muualla havaintoja runsaista peltomyyräkannoista.

Alkutalven paksuhkon lumipeitteen alla myyrät voivat hyvin. Lumien sulamisen tammikuussa oletettiin aiheuttavan myyräkantojen nopean vähenemisen, mutta todennäköisesti ajoittain saatu uusi ohut lumipeite ja lämpimät säät sallivat myyräkantojen pysymisen runsaina koko kevään ja ilmeisesti monin paikoin myös kesän (esimerkiksi Perniön seudulla, Mietoisissa, Loimaan-Alastaron-Vampulan seudulla ja ulkosaaristossa).

Näin myyrät toteuttivat Varsinais-Suomessa koko 1980-luvun kolmivuotisrytmiä 1970-luvulla vallinneen nelivuotisrytmin sijasta. Myyräkantojen katovuotta seurasi toisena vuonna kohtuullinen huippu ja kolmantena vuonna vielä toinen huippu. Syitä tähän rytmivaihdokseen voinee olla mm. säätilassa ja lumiolosuhteissa. 1990-luvun rytmit ovat pian näkössä.

Oravakannat olivat edelleen keskinkertaisia, kanalintuja oli monin paikoin kohtuullisesti, samoin jäniksiä, vaikka vahvaksi jäniskantaa ei mielestäni voinut luokitella.

Kotkia ruokittiin talvella saaristossa kahdeksalla ja sisämaassa kuudella ruokintapaikalla.

Haukkojen pesintä

Talvi 1988/1989 oli helpohko talvehtiville kana- ja varpushaukoille, kovia pakkasia tai pitkiä pakkasjaksoja ei ollut. Kanahaukat aloittivat pesinnän noin viikkoa tavanomaista aiemmin. Muuttavat hiirihaukat saapuivat poikkeuksellisen varhain, ainakin jo maaliskuun puolivälissä Nauvon hiirihaukkoja oli soidinlennoilla. Todetut haukkojen revierien, pesintöjen, pesintöjen epäonnistumisten sekä maastopoikueiden määrät on esitetty taulukossa 1. Pesimätulos haukkalajeittain on esitetty taulukossa 2.

Tarkastettujen mahdollisten **mehiläishaukan** reviirien määrä oli 17, joista 16 luokiteltiin asutuiksi. Se on samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina. Erittäin vaikeasti löydettäviä mehiläishaukan pesiä löytyi vain yksi, joka tuotti kaksi poikasta.

Kanahaukan mahdollisia pesimäpiirejä tarkastettiin 144. Pesiä löydettiin 55 ja lisäksi kaksi maastopoikuetta. Tämän lisäksi 26 reviiriä luokiteltiin asutuiksi, vaikka niiltä ei löytynyt pesää. Pesistä 7 jäi tarkastamatta isojen poikasten aikana. 14 pesintää eli 25 % epäonnistui, mikä oli kaksinkertainen määrä edellisiin vuosiin verrattuna. Tahallista häirintää epäiltiin muutamissa tapauksissa, vaikka yleisesti ottaen kanahaukan rauhoittamiseen näytetään suhtautuvan pääosin myönteisesti. Ainakin yhden kanahaukan pesän oli tuhonnut näätä, joka oli heitellyt munat pesän ympäristöön.

Onnistuneissa pesinnöissä oli paljon poikasia, keskimäärin 3,2 poikasta pesää kohti. Poikasia varttui rengastusikäisiksi vähintään 110, mikä oli 6 vähemmän kuin vuonna 1988, mutta 15 enemmän kuin 1987. Keskimääräinen poikasluvu aloitettua pesintää kohti oli 2,3, joka oli vuotta 1988 pienempi ja kertoo epäonnistumisten suuresta määrästä.

Varpushaukalla oli melko hyvä pesintävuosi. Pesiä löydettiin 24 ja lisäksi asuttuja reviirejä 19. Kaksi pesintää eli 8 % epäonnistui. Kahdella pesällä ei käyty poikasvaiheessa. Keskimääräinen poikasluvu 4,4 oli varpushaukalle tavannoimaista viime vuosien tasoa. Poikasia varttui vähintään 87. Varpushaukan pesintävuosi oli vuosien 1988 ja 1987 tasoa, mutta vuotta 1986 huonompi.

Hiirihaukan pesimäpiirejä tarkastettiin hyvän myyrätilanteen takia edellisiä vuosia enemmän eli 74. Pesiä löytyi mukavasti 29, jotka kaikki vielä onnistuivatkin. Maastopoikuetta löytyi kolme ja lisäksi 23 reviiriä luokiteltiin asutuiksi, vaikka pesää ei löytynytkään.

Hiirihaukan pesien etsintä ei ole ilmeisesti kovin tehokasta, sillä pe-

Taulukko 1. Haukkojen pesinnät vuonna 1989 Varsinais-Suomessa. Rovfågglarnas häckning i Egentliga Finland år 1989.

Laji Art	Tarkastettuja reviirejä Antal kontrollerade revir	Perintöjä Antal häckningar	Pesintöjen epäonnistumisia Antal misslyckade häckningar	Maastopoikueita Antal kullar i terrängen	Muita asuttuja reviirejä Antal andra bebodda revir
Per api	17	1	—	—	15
Acc gen	144	55	14	2	26
Acc nis	62	24	2	—	19
But but	74	29	—	3	23
Cir cya	5	—	—	—	1
Cir aer	10	—	—	—	4
Fal sub	21	3	—	1	12
Fal col	2	1	—	—	1
Fal tin	16	4	2	1	1
Pan hal	86	38	5	—	14
Hal alb	12	6	2	—	4

Taulukko 2. Haukkojen pesimis tulos vuonna 1989 Varsinais-Suomessa. Häckningsresultat för rovfågglarna i Egentliga Finland år 1989.

Laji Art	Munaluku Antal ägg	Munia/munapesiä (n) Antal ägg/bo (n)	Poikasluvu Antal ungar	Isoja poikasia/poikaspesiä (n) Antal stora ungar /bo med ungar (n)	Isoja poikasia/munapesiä (n) Antal stora ungar /bo med ägg (n)
Per api				2,0 (1)	2,0 (1)
Acc gen	3—5	3,6 (8)	1—4	3,2 (34)	2,3 (48)
Acc nis	5—7	5,8 (4)	1—6	4,4 (20)	4,0 (22)
But but		3,0 (1)	2—4	2,8 (26)	2,8 (26)
Fal sub			2—3	2,5 (2)	2,5 (2)
Fal col				4,0 (1)	4,0 (1)
Fal tin				6,0 (1)	2,0 (3)
Pan hal				2,2 (32)	1,9 (37)
Hal alb			1—3	1,8 (4)	1,2 (6)

sistä oli 17 Seppo Aspelundin ilmoittamia saaristoalueelta, jossa on tehty aktiivisesti reviirien ja pesien kartoitustyötä niin keväisessä soidinlentojen seurannassa kuin kesäisessä emojen saaliin kannon ja poikasten äänien seurannassa. Aikaa on kulunut, mutta tulostakin syntynyt. Keskimääräinen poikasluvu oli 2,8. Rengastusikäisiä poikasia varttui vähintään 74 eli enemmän kuin aiemmin seurannan aikana.

Piekanan pesintöjä ei Varsinais-Suomessa ole todettu, mutta toukokuun alussa havaittiin alueen pohjoisosassa soidinmenoja esittävä piekanapari. Myöhempiä havaintoja ei niistä kuitenkaan saatu.

Sinisuhaukan mahdollisia pesimäpiirejä tarkastettiin viisi, joista yksi luokiteltiin asutuksi. Viimeinen TLY:n alueelta todettu pesintä on hyvältä myyrävuodelta 1986.

Ruskosuhaukan mahdollisia pesimäalueita tarkastettiin 10. Pe-

Pekka Alho

Varpushaukka pesi melko hyvin. Poikasluku 4,4 on viime vuosien tavanomaista tasoa. Sparvhökens häckningsresultat var ganska bra.

siä ei löydetty, mutta neljä reviiriä luokiteltiin asutuiksi. Ruskosuo-
haukan reviireitä ei ole ilmeisesti
tarkastettu riittävän laajasti ja pe-
rusteellisesti, minkä takia tulos
näyttäneen todellista huonommalta.
Kannan heikkeneminen näyttää
kuitenkin ilmeiseltä. Ruskosuo-
haukan pesintöjen seurantaan tar-
vittaisiin ilmeisesti joku lajiin eri-
koistunut henkilö tai ryhmä, jotta
kokonaistilanteesta saataisiin sel-
keä kuva.

Tarkastetuilta 21 mahdolliselta
nuolihaukan reviiriltä löydettiin
kolme pesää ja yksi maastopoikue.
Asutuiksi todettiin 12 reviiriä, joil-
ta ei löydetty pesää. Tulos oli tava-
nomainen, mutta jäi paljon vuo-
den 1987 pesintätuloksesta. Nuolihaukan seurantakin vaatisi ilmeisesti nykyistä suurempaa paneutumista.

Yksi **ampuhaukan** pesintä todettiin Loimaan seudulla, lisäksi yksi reviiri luokiteltiin asutuksi. Pe-

sällä oli vähintään neljä poikasta.

Tuulihaukkaa etsittiin 16 mahdolliselta reviiriltä, joilta löytyi neljä pesää ja kaksi maastopoikuetta. Lisäksi yksi reviiri luokiteltiin asutuksi. Asutuista pesistä kolme oli Tapani Vähämäen pöntöissä; yhden pesän löysi Sven Nordqvist, joka havaitsi myös maastopoikueet. Pesistä tuhoutui kaksi eli puolet. Ainakin kuusi poikasta varttui yhdeltä pesältä. Tuulihaukan vuosi oli hieman edellistä vuotta parempi ja vuosikymmenen paras, mutta silti huono.

Kalasääksen aiemmin asuttuja reviirejä tarkastettiin 86. Pesintöjä löydettiin 38, joista 5 eli 13 % epäonnistui. Todennäköisiä aloitettuja, mutta jo alussa keskeytyneitä pesintöjä todettiin yksi. Lisäksi lyödettiin koristeltuja pesiä 9 ja sääksi neljällä alueella, vaikka pesää ei ollut kunnostettukaan. Poikaspesiä oli 63 %:lla asutuista reviireistä, mikä on vuodesta 1971 jatkuneen sääskitutkimuksen kolmanneksi paras vuosittainen pesintäosuus TLY:n alueella, vain vuosina 1971 ja 1980 on ollut parempi pesintäosuus. Keskimääräinen poikasluku oli 2.2. Rengastusikäisiä poikasia varttui vähintään 69. Poikasluku aloitettua pesintää kohti oli vähintään 1,9 ja asuttua reviiriä kohti 1,4. Sääksen pesintätulos oli varsin hyvä, vaikka se jäikin jonkin verran edellisen vuoden alueellista huipputulosta pienemmäksi.

Vuosi oli **merikotkille** kohtuullisen hyvä. Asuttuja reviirejä todettiin 10, joilta löytyi kuusi pesää. Pesinnöistä epäonnistui kaksi. Toiselle sattui metsätyöt keväthalvelle ja toisen autioituneen pesän alta löytyi munankuoria, mutta epäonnistumisen syy ei selvinnyt. Poikasia varttui 7 eli 0,7 asuttua reviiriä kohti ja 1,16 asuttua pesää kohti. Yksi pesistä tuotti merikotkalla ainakin viime vuosina melko harvinaisen kolmen poikasen pesyeen.

Merikotkatyöryhmä ottaa mielellään vastaan pesimäaikaisia merikotkahavaintoja kannan mahdollisen kasvun arvioimiseksi. Tietoja voi toimittaa esim. Esko Joutsamolle ja Jouko Högmanderille.

Pöllöjen pesintä

Talvella 1989 pöllöjen soidinhuu- telu alkoi varhain tammikuussa hyvän ravintotilanteen ja keväis- ten lämpötilojen innoittamina. Myös pesinnät käynnistyivät pää- osiltaan tavallista aiemmin ja pön- töissä oli paikoin munintavaihees- sa niin paljon myyriä, että myyrä- läjät sortuivat jopa munien päälle. Alueen sisäosien pöllöjen pesillä jatkuivat nädän aiheuttamat tu- hot, mutta ainakin Tapani Vähä- mäki sai tuhoja pienemmiksi siirrettyään pönttöjä vanhoista metsistä taimikkoalueiden keskelle.

Pöllöjen pesinnät, pesintöjen epäonnistumiset, maastopoikueet ja muutoin asutuiksi todetut revii- rit on esitetty taulukossa 3. Taulu- kossa 4 on kuvattu pöllöjen pesi- mistuloksia. Kolopöllöjen pesin- täaktiivisuutta on kuvattu pesintä- osuudella, joka kertoo pesintöjen määrän suhteen tarkastettuihin ko. pöllölle optimikokoisten pönt- töjen ja kolojen määrään. Huuhka- jan pesintäosuus kertoo pesintöjen määrän suhteen tarkastettujen il- meisten reviirien määrään.

Huuhkajan todennäköisiä revii- rejä tarkastettiin vähintään 200 eli noin 10 % edellistä vuotta enem- män. Pesä löydettiin 64 ja lisäksi maastopoikueita 9. Ne antavat pesi- ntäosuudeksi 36 %, joka oli suurinpiirtein sama kuin vuonna 1988, mutta neljänneksen pienem- pi kuin vuonna 1986. Alueelliset erot olivat jälleen suuria. 86 revii- riä luokiteltiin asutuiksi, vaikka niiltä ei pesää löytynytäkään. Pesin- nä olivat noin kaksi viikkoa tavan- omaista varhaisempia, mutta ensimmäiset munat oli munittu jo noin 20.2.

Pesinnöistä 12 eli 19 % epäon- nistui. Ainakin yhdessä paikassa ihmisen häirintä vaikutti tahalli- selta, muissa paikoissa tahattomal- ta. Niin metsätyöt, väylätyöt kuin suunnistajatkin pääsivät häiritsi- jöiden joukkoon. Keskimääräinen poikasluku oli 2,0. Poikasista vart- tui vähintään 110 eli 0,7 poikasta todennäköistä reviiiriä kohti ja 1,7 poikasta aloitettua pesintää kohti.

Hiiripöllön pesintä todettiin toi- sena vuonna 1980-luvulla, nyt toi- sin vain yksi pesintä vuoden 1986 useiden pesintöjen sijasta. Pesä oli suuren haavan kolossa, josta poi- kasmäärää ei pystytty tarkista- maan. Yksi pesästä lähtenyt poikanen nähtiin.

Varpuspöllön mahdollisia revii- reitä tarkastettiin 13. Pesä löydet- tiin poikkeuksellisen paljon eli viisi, joista yksi epäonnistui. Lisäk- si peräti kuusi reviiiriä luokiteltiin asutuiksi, vaikka niiltä ei pesää löydettykään. Vain yhden varpus- pöllön pesän poikasmäärä saatiin selvitettyksi ja se oli kahdeksan. Varpuspöllön pesintöjen ja asu- tuiksi todettujen reviirien määrä oli TLY:n petolintuseurantojen ennätys.

Lehtopöllön kantojen taantuma on puhuttanut viime vuosina pal- jon petolintuharrastajia. Talven 88/89 kokouksissaan TLY:n peto- lintutoimikunta päätti käynnistää kannan seurantamenettelyn keväis- en yhteiskuuntelun avulla. Alue- eksi valittiin Ruissalo, jossa tiedetään olleen vahvan lehtopöl- lökannan, jonka häviäminen tar- koittaisi ilmeisesti lehtopöllön lopullista romahtamista.

Yhteiskuuntelu toteutettiin kol- menä keskiviikkona kello 20—21 1.3—15.3 välisenä aikana. Osallis-

tajat kuuntelivat suppealla alueella liikkuen eri puolille Ruissaloo si- joittuneina. Lehtopöllön matkimis- ta ja kukkopilliä käytettiin jonkin verran houkuttimena, mutta hei- koin tuloksin. Kuuntelu-aika oli yh- teensä 28 tuntia. Muutamien henkilöiden yksin toteuttamilla kuunteluhavainnoilla on täyden- netty yhteiskuuntelun havaintoja. Kuuntelun aloittamisajankohta maaliskuun alussa osoittautui lii- an myöhäiseksi, koska pesintä al- koi noin kolme viikkoa tavanomais-

Taulukko 3. Pöllöjen pesinnät vuonna 1989 Varsinais-suomessa. Ugglornas häckning i Egentliga Finland år 1989.

Laji Art	Pesintöjä Antal häckningar	Pesintöjen epäonnistumisia Antal misslyckade häckningar	Maastopoikueita Antal kullar i terrängen	Muita asuttuja reviirejä Antal andra bebottade revir
Bub bub	64	12	10	86
Sur ulu	1	—	—	—
Gla pas	6	1	—	6
Str alu	25	3	6	10
Str ura	13	3	—	10
Str neb	1	—	—	1
Asi otu	2	—	38	7
Asi fla	2	—	—	1
Aeg fun	122	21	3	11

Hiiripöllö pesi tänäkin vuonna. Kuvassa talven 1960/61 vaeluspöllö Patterinhan uudella lähiöalueella, mistä viereinen rautatehdas tappoi männyt. Hökugglan häckade igen.

Jouko Hakala, Turku laivi 60/61

ta aiemmin ja soidinhuuteluun aktiivisin jakso oli tammi-helmikuussa lämpimän talven ja hyvän ravinnon saannin takia.

Ääntelyhavaintojen tulkinta reviiereiksi ei ole yksiselitteistä; useimmiten kuuluu vain koiras, lehtopöllöjen reviiirit voivat olla varsin suppeita, mutta toisaalta lintu voivat vaihtaa paikkaa. Vain kolmelta reviiiriltä kuultiin sekä koiras että naaras. Jos yksittäisten koiraiden ääntelyalueet tulkitaan asutuiksi reviiereiksi, Ruissalon leh-

topöllöreviirien määrä on enimmillään 10 kuunteluhavaintojen perusteella. Kokonaisparimäärän arvio on 7–13 paria.

Turkulaiset ovat kuunnelleet lehtopöllöjä paljon Ruissalossa, mutta havaintoja ei ole kerätty yhteen. Vuosilta 1970–1974 on kuitenkin keräämä kuunteluaineisto, johon yhteiskuuntelun tuloksia voidaan verrata. Häkkinen ja Jokinen kuuntelivat kevättalvella jalkaisin tai polkupyörällä liikkuen. Houkutti-

mena he käyttivät kukkopilliä ja nauhuria, jolle oli tallennettu soidinääntelyä. Erityisen innokkaasti koiraat olivat reagoineet nauhurilta kuuluvaan naaraan ”kvekutukseen”. Häkkinen ja Jokinen kuulivat vuosittain yleensä kuudelta reviiiriltä sekä koiraan että naaraan ja lisäksi 1–3 paikalta toistuvasti joko koiraan tai naaraan. Koko saaren osalta he päätyvät 10–11 parin arvioon. Verrattaessa yhteiskuuntelun tuloksia Häkkisen ja Jokisen tuloksiin voidaan todeta, että Ruissalon lehtopöllökanta vuonna 1989 oli suurinpiirtein noin 15 vuotta aiemmin vallinneella tasolla.

Häkkinen ja Jokinen yrittivät aikanaan saada lehtopöllöjä pönttöihin sä pesimään, mutta he totesivat, että pöllöt näyttävät mielellään pysyvän perinteisissä tammenkoloissaan. Kaikkien tammenkolojen, jotka usein ovat varsin syviä, tarkastaminen on erittäin työlästä. Tämän takia Ruissalosta saatiin vuonna 1989 tietoon vain yksi varma pesintä ja yksi maastopoikue sekä lisäksi yksi ilmeinen pesintäkolo.

Lehtopöllön todettujen pesintöjen määrässä päästiin 1980-luvun parhaiden vuosien (1983 ja 1986) tason yli eli 25 pesintään ja kuuteen maastopoikueeseen. Näiden lisäksi 10 reviiiriä luokiteltiin asutuiksi, vaikka pesä- tai poikuelöytöä ei tehtykään. Pesintäosuus oli pönttöjen suhteen 6 % ja pönttöjen sekä isojen luonnonkolojen suhteen 5 %. Pesinnöistä epäonnistui kolme eli 12 %.

Lehtopöllön keskimääräinen munaluku oli 3,2 ja keskimääräinen poikasluku 3,0. Lehtopöllöt tuottivat vähintään 48 poikasta. Lehtopöllön vuoden 1989 pesintätulos voidaan tulkita pieneksi merkiksi kannan kyvystä lähteä elpymään, mutta mikään selkeä käänne se ei vielä ollut.

Myös **viirupöllön** pesintä oli noin kolme viikkoa tavanomaista varhaisempaa, vaikka erot parien kesken olivatkin suuria. Pesiiä löydettiin 13, joka oli 75 % ennätysvuoden 1986 pesien määrästä. Pe-

Taulukko 4. Pöllöjen pesimistulos vuonna 1989 Varsinais-Suomessa. Häckningsresultat för ugglorna i Egentliga Finland år 1989.

Laji Art	Munaluku Antal ägg	Munial/munapesä (n) Antal ägg/bo (n)	Poikasluku Antal ungar	Isoja poikasial/poikaspesä (n) Antal stora ungar Ibo med ungar (n)	Isoja poikasial/munapesä (n) Antal stora ungar Ibo med ägg (n)
Bub bub		3,0 (1)	1–3	2,0 (54)	1,7 (66)
Gla pas				8,0 (1)	4,0 (2)
Str alu	1–5	3,2 (10)	1–6	3,0 (16)	2,5 (19)
Str ura	2–5	3,3 (4)	4–6	5,0 (7)	3,5 (10)
Str neb				2,0 (1)	
Asi otu			2–3	2,5 (2)	
Asi fla				6,0 (1)	
Aeg fun	2–8	5,9 (54)	1–7	4,3 (81)	3,4 (102)

sintäosuus oli 9 %. Pesinnöistä epäonnistui kolme eli 23 %. Yksi viirupöllö yritti pesiä vanhaan hii-rihaukan pesään, joka putosi alas. Viirupöllöpä ei luovuttanut, vaan yritti uusintapesintää pahkan päälle, jossa munat eivät kuitenkaan kauan pysyneet. Muissa epäonnistumisissa munat jäivät kuoriutumatta, ainakin yhdessä tapauksessa munat olivat hedelmöittymättömiä. Pesintöjen ohella luokiteltiin 10 reviiiriä asutuiksi. Keskimääräinen poikasluku oli suuri 5,0.

TLY:n alueen ensimmäinen **lapin-pöllön** pesintä oli vanhassa kana-haukan pesässä. Poikasia oli alku-aan kolme tai neljä, joista kaksi tavattiin rengastusvaiheessa. Myös toinen reviiiri luokiteltiin asutuksi, vaikka pesää ei löytynytäkään.

Sarvipöllön pesintöjen järjestelmälliseen etsintään ei ilmeisesti suuntauduttu viime kesänäkään, koska pesiä löytyi vain kaksi. Laji pesi kuitenkin ainakin paikoitellen kohtuullisesti, koska maastopoikueita havaittiin 38. Seitsemän reviiiriä luokiteltiin asutuiksi, vaikka pesä- tai poikashavaintoja ei tehty. Tulos oli samaa tasoa kuin vuonna 1988, mutta noin puolet vuoden 1986 tasosta.

Helmipöllö pesi kohtalaisesti, mutta alueellinen vaihtelu oli suurta. Pärflugglan häckade bra i inlandet men sämre på kusten och i skärgården.

Suopöllön mahdollisia reviiirejä tarkastettiin viisi. Asuttuja reviiirejä löytyi vain ulkosaaristosta, jossa myyräkannat olivat erittäin vahvat. Kahdelta reviiiriltä löytyi pesä ja yksi luokiteltiin muutoin asutuksi. Toisella pesistä varttui seitsemän poikasta.

Helmipöllöjä kuultiin keväällä runsaasti ja osa pesinnöistä alkoi varhain, noin 2–3 viikkoa tavano- maista aiemmin. Ensimmäiset poikaset olivat lähteneet jo ennen 10.4., mutta viimeiset viisi rengastettiin juhannuksena. Pesiiä löytyi 122 ja lisäksi kolme maastopoikuetta. Asutuiksi luokiteltiin lisäksi 11 reviiiriä, vaikka niiltä ei löytynyt pesää. Pesinnöistä epäonnistui 21 eli 17 %.

Pesintäosuus oli 26 % helmipöllökoon pönttöjen suhteen. Pesintäosuus Loimaan seudulla oli noin kolminkertainen verrattuna rannikon ja saariston pesintäosuuteen. Keskimääräinen munaluku oli 5,9 ja keskimääräinen poikasluku 4,3. Rengastusikäisiä poikasia varttui vähintään 351 eli vähintään 3,4 poikasta aloitettua pesintää kohti. Helmipöllöt pesivät selvästi paremmin kuin vuonna 1988, mutta ennätysvuodesta 1986 jäätin 30 %.

Vuosi 1990

Myyrävuoden pesintähuippu takana siintää. Laaksossa ollaan? Jääkö monen pesintä nollaan?

Pulassa pienikin ilo on suuri. Kun kohdalle sattuu pesän löytämisen tuuri.

Mut kanahaukat ja ehkä muutkin yllättää voi. Kuka kulkea jaksaa, hän elää ja näkee metsää ja mäkee. Ehkä vielä, vai joko on kone käynyt siellä.

Sammanfattning

Rovfåglarnas häckning i Egentliga Finland år 1989

På vintern var sorkbestånden stora men började minska mot sommaren. Flerstädes och speciellt i skärgården nådde bestånden sin topp på sommaren. De flesta rovfågeln och ugglorna häckade med bra resultat.

Fiskgjusen och havsörnen hade det andra goda året i rad. Ormvårken och spurvugglan häckade speciellt bra. Lappugglan häckade för första gången i landskapet. Hökugglan häckade för andra gången på 1980-talet. Tornfalkens och kattugglans häckningsresultat ger anledning att tro att bestånden sakta ökar medan den bruna kärrhöken fortfarande häckade dåligt.

Bekymret över kattugglans nedgång ledde till en specialinventering. Ön Runsala i Åbo hyser ett starkt bestånd vilket inventerades under åren 1970–74. Årets inventering med samma metod visar att beståndet till all lycka är lika stort som det var för 15 år sedan.

Närmare häckningsuppgifter är sammanställda i tabellen.

Jouko Hakala, Yläne 18.5.86

Tuulihaukka pöntöllään Loimaan seudulla. Kannattaa kokeilla muuallakin, sillä Merenkurkun tuulihaukoista jo 80 % pesii pöntöissä.

Tuulihaukan onnistunut pönttöpesintä

Kun ruskolainen ylitullivartija Olavi J. Einola innostui kevättalvella 1988 rakentamaan tuulihaukalle pöntön, ei hän osannut kuvitellaakaan, kuinka hyvin hänen kokeilunsa onnistuisi. Ajatus pöntön tekemisestä syntyi Metsälehdessä oleen artikkelin perusteella. Siitä ilmenivät erilaiset mallit ja pohjanmaalaisten lintumiesten menestys pöntötyksissä.

Valmis pönttö kiikutettiin Loimaan mlk:n Metsämaalle ja asetettiin noin yhdeksän metrin korkeudelle kuuseen, joka sijaitsi pellon keskellä olevassa metsäsaarekkeessa. Seudulla oli takavuosina pesinyt tuulihaukka vanhassa variksen pesässä, mutta pesäpuun kaaduttua ei tuulihaukkaa oltu parina edeltävänä kesänä havaittu pesivänä.

Rengastaja Tapani Vähämäki koki mieluisan yllätyksen heti sama-

na keväänä käydessään pöntöllä tarkastuskäynnillä. Pöntössä oli viisi tuulihaukan munaa, joista kuoriutuneet poikaset myöhemmin rengastettiin. Viime keväänä pöntössä asusteli jälleen tuulihaukka. Kuudesta munasta kuoriutui puoli tusinaa linnunpoikasta, jotka saivat valtion kihlat jalkaansa.

Keväällä 1989 pönttöön oli käynyt tutustumassa myös ampuhaukka, mutta vahvemman oikeudella tuulihaukka omi pöntön itselleen. Ampuhaukalle on tänä talvena ripustettu oma pönttö noin 300 metrin päähän tuulihaukan pöntöstä.

Pönttö on pohjamitoiltaan hieman tuulihaukan pönttöä pienempi (25×25 cm). Aika näyttää kelpaako yksiö ampuhaukalle. Myös tuulihaukoille on talven aikana valmistunut neljä pönttöä lisää. Keväällä sitten nähdään riittääkö kaikille asunnoille kysyntää ja alkaako Metsämaan tuulihaukkakanta elpyä aallonpohjastaan Olavi Einolan myötävaikutuksella.

Tuulihaukan pöntön pohjamitat ovat 30×30 cm. Laidat on tehty 4" laudasta ja etuseinästä on koverrettu pala pois (ks. kuva). Katto on lievästi vinoissa neljän tukipuun varassa, joiden korkeus on edessä noin 30 cm ja takana siis hieman enemmän.

Punkalaitumella tuulihaukka on pesinyt pöntössä, joka oli sijoitettu viljelysalueella sijaitsevan mäen laella olevaan yksinäiseen koi- vuun.

Juha Vuorinen

Lintusyksy 1989 Ju

Jyrki Matikainen & Veijo Vänskä

Jurmon lintuaseman rengastussummat standardipentadeittain syksyllä 1989.

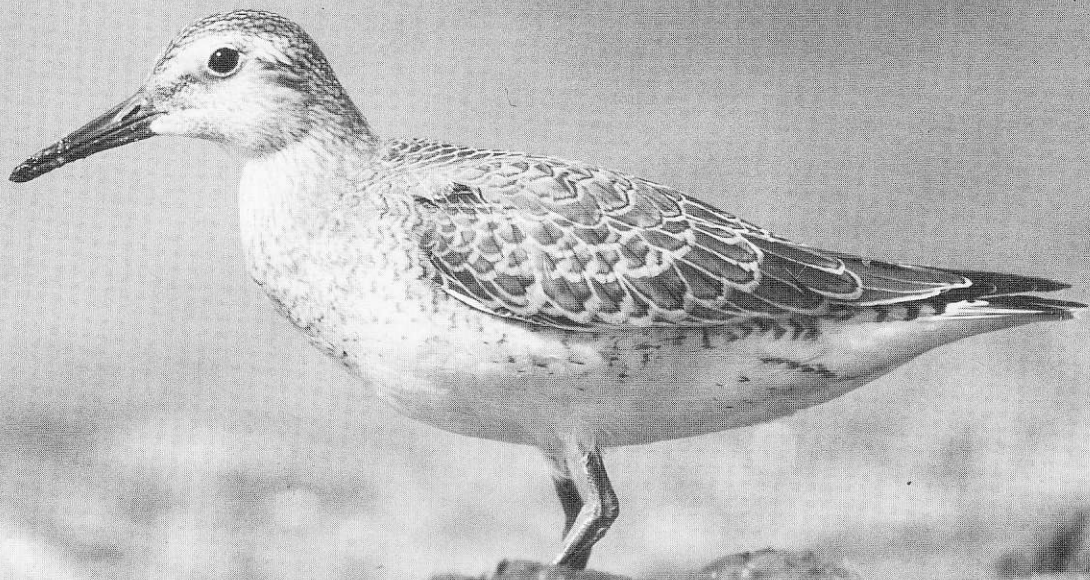
Ringmärkningssummorna på Jurmo fågelstation under hösten 1989 givna i standardpentaden.

jakso	43	45	50	51	52	53	55	56	57	58	59	60	yht.
alku	30.7.	9.8.	3.9.	8.9.	13.9.	18.9.	28.9.	3.10.	8.10.	13.10.	18.10.	23.10.	
r-päiviä	2	3	1	3	3	2	2	5	1	4	4	5	35
Acc nis	—	—	2	28	2	4	3	8	—	1	1	1	50
Acc gen	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Cir cya	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Fal col	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hae ost	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Cha hia	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Sco rus	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	4
Cal can	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Cal alp	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Lar can	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Col liv	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Cuc can	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Asi otu	—	—	—	1	—	—	2	3	1	1	—	—	8
Aeg fun	—	—	—	—	—	—	7	15	1	9	5	5	42
Sur ulu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Par maj	—	8	—	—	—	14	19	27	2	28	17	5	120
Par cae	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
Par ate	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	3	—	12
Aeg cau	—	—	—	—	—	—	—	5	—	26	40	—	71
Cer fam	—	—	—	—	—	—	1	29	6	20	16	3	75
Tro tro	—	—	—	1	—	—	8	11	4	3	1	—	28
Tur vis	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Tur pil	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Tur phi	—	—	—	3	1	6	—	7	1	2	—	1	21
Tur ili	—	—	—	1	—	—	1	8	—	4	3	3	19
Tur mer	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	2	2	9
Oen oen	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sax rub	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Pho pho	—	—	1	28	—	2	—	1	—	—	—	—	32
Lus lus	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Eri rub	—	—	—	154	13	35	35	147	8	29	25	5	416
Syl atr	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Syl bor	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Syl com	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Syl cur	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Phy lus	—	—	—	16	1	1	1	—	—	—	—	—	19
Phy pro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Reg reg	—	1	—	48	81	18	126	545	77	232	347	50	1525
Mus str	—	5	—	17	1	2	—	—	—	—	—	—	25
Fic hyp	—	5	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	14
Fic par	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Pru mod	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Ant tri	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	4
Mot alb	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Car spi	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
Pyr pyr	—	—	—	—	—	—	—	1	—	49	10	—	60
Fri coe	—	1	—	6	4	—	3	5	—	—	—	—	19

Yhteensä/summa 2611

Jukka Grönlund

Satapäiset kahlaajien laumat odottivat heinäkuussa turhaan rengastajaa Jurmoon. Isosirrejäkin oli parhailaan yli 400. Vardarna rastade på Jurmo i ovanligt stora mängder.

Asema oli miehitetty hyvin koko syksyn, vain elo- ja marraskuussa havainnointi oli katkonaista. Miehityspäiviä kertyi heinäkuussa 21, elokuussa 17, syyskuussa 20, lokakuussa 26, marraskuussa 10 ja joulukuussa 23. Hyvää miehitystulosta varjostaa kuitenkin vakiolaskentojen laiminlyönti, mikä loppusyksystä oli totaalista. Lintukantojen muutosten seuranta varten kerättävä vertailukelpoinen havaintomateriaali jäi tältä syksyiltä saamatta. Pyrkikäämme jatkossa parempaan.

Rengastajat kattoivat sesongin paremmin kuin moneen vuoteen, mutta epäonneksemme hyönteissyöjien massat ja rengastajat eivät kohdanneet toisiaan Jurmossa. Loppusyksyn vaelluslinnut taas tavoitettiin hyvin.

Rengastukset

Rengastukset on koottu oheiseen taulukkoon kansainvälisissä viiden päivän jaksoissa. Taulukko havainnollistaa hyvin sen, miten hyönteissyöjät välttelivät rengastajia. Vain kourallinen leppälintuja ja sieppoja saatiin. Sen sijaan varpus-haukat lensivät kiitettävästi verkoihin.

Syksyn rengastukset koostuvat näin valtaosin kahdesta perinteisestä massalajista — punarinnasta ja hippiäisestä — sekä vaelluslinnuista. Helmipöllön ja puukiipijän vaellus oli melko voimakasta, tiaisten ja pyrstötiaisen kohtalaisia. Merkille on vielä pantava punatulkun voimakas muutto lokakuun puolivälissä.

Rengastusten parissa ahersivat Osmo Kivivuori 28.—30.7., 12.—15.9. ja 14.—19.10., Markku Huhta-Koivisto 10.—13.8. ja 14.—15.10., Ari Rivasto 7.—10.9., Jukka Grönlund 18.—19.9., Rolf Karlson ja Ismo Lahtonen 1.—8.10., Tapani Missonen 14.—15.10., Esa Lehikoinen 21.—22.10., Jouko Hakala 23.—24.10. ja Raimo Hyvönen 23.—26.10. Kiitos kaikille!

Vuoden 1989 aikana Jurmossa rengastettiin kaikkiaan 6073 lintua, joista 70 pesäpoikasina. Yli sadan rengastuksen pääsivät vanhat tutut: hippiäinen 1683, punarinta 1116, pajulintu 748, leppälintu ja harmaasieppo 286, laulurastas 254, kirjosiippo 219, talitiainen 149, peippo 121 ja yllättäen myös hernekerttu 105. Jurmon 168. rengastuslaji oli pikkutiira.

Kolme tunturikiurua jäi talvetimeaan. Tre berglärkor stannade över vintern.

TLY:n siivousporukka keräsi taas meren antia. Havets gåvor.

Löytökirjanpitoon tuli vuoden aikana tieto 25 Jurmossa rengastetusta linnusta. Jurmossa kontrolloitiin 7 kotimaassa ja 7 ulkomailla rengastettua lintua. Mielenkiintoisimpiin kuului Gotlannissa 2.7.87 pesäpoikasena rengastettu sepeliepponaaras, joka kontrolloitiin Jurmossa 27.5.

Koko vuotta koskevat tiedot on poimittu Vesa Multalan laatimasta rengastusyhteenvedosta, joka perustuu rengastuslomakkeisiin. Katsauksen rengastustaulukot on kerätty asemakaavakkeilta ja niissä esiintyy siksi pieniä puutteita ja virheitä. Korjattakoon pahin: Jaksoissa 24 rengastettiin vain yksi keltasirkku vaikka viime numerossa väitetään määräksi 8.

Syksyn makupaloja

Heinäkuussa asemalla oli havainnointia miltei päivittäin ja tavallista runsaampi kahlaajamuutto saatiin kirjattua hyvin. 13.7. saarella pyöri 460 suosirriä ja muutamaa päivää myöhemmin havaittiin 10 vesipääskyä. Syksyn ensimmäinen harmaahaikara ilmaantui saarelle

20.7. Heinäkuun lopussa ja elokuun alussa isosirrit ilahduttivat runsaudellaan, mm. 29.7. nähtiin 290 yksilöä.

Elokuun alkupuolen namipaloja olivat 7.8. havaittu punapäänarskunaaras ja seuraavana päivänä nähty lumihanhi. Muuten elokuu oli lintujen osalta melko hiljainen. 26.8. saarella kunnostautui TLY:n siivousporukka keräten rannoilta 40 säkkiä roskaa.

Syksyn ensimmäinen pikkusieppo räitis männikössä 2.9. Seuraavana päivänä havaittiin Jurmon oloissa kovaa petolintumuuttoa, kun 67 varpushaukkaa ja 7 sinisuota ylitti saaren. 13.9 teki muuttohaukka kiusaa ampuhaukalle koukkaamalla parempiin kynsiin tämän takaa-ajaman pikkulinnun. Seuraavan kahden viikon aikana muuttohaukkoja havaittiin miltei päivittäin, parhaimmillaan kaksikin yksilöä. 16.9 Saaren heinikoi-ta tutkivat harjalintu ja heinäkurppa. Ulkosaaristossa harvinainen hömötiainen havaittiin 21.9. Saaren nisäkäsfaunaa rikastutti 23.9. nähty saukko, joka kalasteli suon viereisellä rantakaistaleella. Syys-

kuussa saarelle teki päivän kestäneen pikavisiitin myös hirvi, jonka myöhemmästä kohtalosta ei ole tietoa.

6.10. havaittiin muuttavina haa-rahaukka, kuusi varpusta ja kolme myöhäistä meriharakkaa. Syksyn paras rengastuspäivä koettiin 7.10., jolloin 402 lintua, etupäässä hippiäisiä, sai renkaan jalkaansa. Samana päivänä sataman katajikkossa lymyi kirjosiipiuunilintu. 11.10. samaan tiais/hippiäis parveen oli liittynyt sekä Ino että Pro. 18.10. saatiin katsella kolmea merikotkaa, tunturikiurua ja hiiripöllöä. Nämä kolme tunturikiurua jäivät Jurmoon koko talveksi. Myöhäinen harmaasieppo herätti ihmetystä 22.10.

Idän pieniä ihmeitä saatiin tarkkailla 24.10., kun verkosta saatiin hippiäisuunilintu ja satamassa voitiin lähietäisyydeltä tutkia schwartsinuunilinnun habitusta. 26.10. nähtiin syksyn ainoa iso kirvinen.

4.11. saaren rantakivikoissa ruokaili 20 merisirriä. 13.11. saaren jänskantaa verottamaan saapui nuori tunturipöllö. Tämän jälkeen ukuli olikin päivittäinen ilmestys koko talven ajan.

Talviralli 1989

Rauno Laine

Vuoden 1988 rallin korjatut tulokset

Ukulissa 1/89 julkaistut tulokset olivat perusteellisesti sekaisin eri joukkueiden välillä. Pahoittelemme erehdyistä. Oikeat tulokset ovat tässä:

1.	Tapani Numminen Annika Forsten Matti Eloranta Markku Lauren	46 lajia
2.	Mika Hemmilä Kimmo Kuusisto Asko Suoranta	43 lajia
3.	Jyrki Normaja Juha-Pekka Penttilä Tapio Lineri Jarmo Saarnio	41 lajia
4.	Esko Gustafsson Osmo Kivivuori	40 lajia
5a.	Jarmo Laine Pekka Loivaranta Rauno Laine	39 lajia
5b.	Simo Veistola Esa Lehikoinen Kari Karhu	39 lajia
7.	Ari Kuusela A. Nakolinna	37 lajia

Yhdistyksen neljäs talviralli käytiin mukavissa olosuhteissa lauantaina 2.12.89. Lunta oli aiempiin ralleihin verrattuna paljon, mutta se ei tahtia haitannut. Kisaan osallistui kuusi joukkuetta. Sinänsä ihme, ettei tapahtuma kiinnosta useampia lintuharrastajia vaikka joka vuosi löytyy jotain pikkumukavaa.

Ralliaikaa oli pidennetty välille 00.00—18.00, mutta kukaan ei tunnustanut olleensa niin innokas, että olisi lähtenyt maastoon jo yöllä. Koska pidennys jäi turhaksi aloitetaan ensi kerralla normaalisti aamulla.

Tulokset

Eri joukkueiden lajisaalis oli tällä kertaa varsin tasainen huolimatta ajokilometrien suuresta hajonnasta. Joten ei se pitkä ajo vaan tarkka havainnointi. Esimerkiksi Jarmo Laineen ryhmä sai pelkästään Ruissalosta kokoon 41 lajia. Tuloslista on seuraava:

1.	Parainen — Tku	51 lajia
	170 km	
	Jyrki Normaja, Juha-Pekka Penttilä, Jarmo Saarnio ja Tapani Veistola	
2.	Turku	49 lajia
	90 km	
	Jarmo Laine, Pekka Loivaranta ja Rauno Laine	
3a.	Uusikaupunki—Tku	47 lajia
	340 km	
	Hannu Klemola, Jarmo Komi ja Hannu Kormanen	
3b.	Parainen—Tku	47 lajia
	150 km	
	Asko Suoranta, Mika Hemmilä ja Kimmo Kuusisto	
5.	Parainen—Tku	45 lajia
	140 km	
	Jussi Jauhiainen, A. Nakolinna ja Ari Kuusela	
6.	Parainen—Tku	43 lajia
	183 km	
	Esko Gustafsson ja Veijo Peltola	

Havaitut lajit

Kaikkiaan kisassa havaittiin 64 lajia. Jokainen joukkue havaitsi seuraavat 28 lajia: harakka, harmaalokki, hippiäinen, hömötiainen, isokoskelo, kalalokki, kanadanhanhi, keltasirkku, kesykyyhky, kottarainen, kyhmyjoutsen, merilokki, mustarastas, naakka, nokikana, peippo, pikkuvarpunen, punatulkku, räkättirastas, sinisorsa, sinitiainen, talitiainen, telkkä, tukkasotka, varis, varpunen, viherpeippo ja vihervarpunen.

Joukkuekohtaiset ratkaisulajit selviävät seuraavasta taulukosta.

Joukkue	1	2	3a	3b	5	6
alli	x					
fasaani	x	x	x	x	x	
haahka	x	x				x
harmaapäätikka	x	x				x
hemppo				x		
huuhkaja			x			
järripeippo			x			x
kanahaukka	x	x		x	x	x
korppi	x		x	x		x
kuusitiainen	x	x			x	x
käpytikka	x	x		x	x	x
lapinharakka		x	x			
lehtopöllö		x			x	
naurulokki	x	x		x		x
nokkavarpunen	x					
närhi	x	x	x	x	x	x
pajusirkku	x					
palokärki	x	x				
pikkukäpylintu		x		x		x
käpylintu sp.	x	x			x	
pikku-uikku	x	x	x	x	x	
puukiipijä	x	x	x	x	x	
pyy				x	x	
teeri	x		x	x	x	x
tikli	x	x	x	x	x	
tilhi	x	x		x	x	x
tukkakoskelo			x			
tunturikiuru	x	x	x	x	x	
turkinkyhky	x		x	x	x	
töyhtötiainen	x	x		x	x	x
uivelo						x
valkuposkianhi			x			x
varpushaukka	x	x		x		
varpuspöllö		x		x		
ampuhaukka		x				
merimetso	x		x			
taviokuurna				x		
haahka/pilkkas.				x		
lajeja yhteensä	51	49	47	47	45	43

Lintutalvi 1988/1989

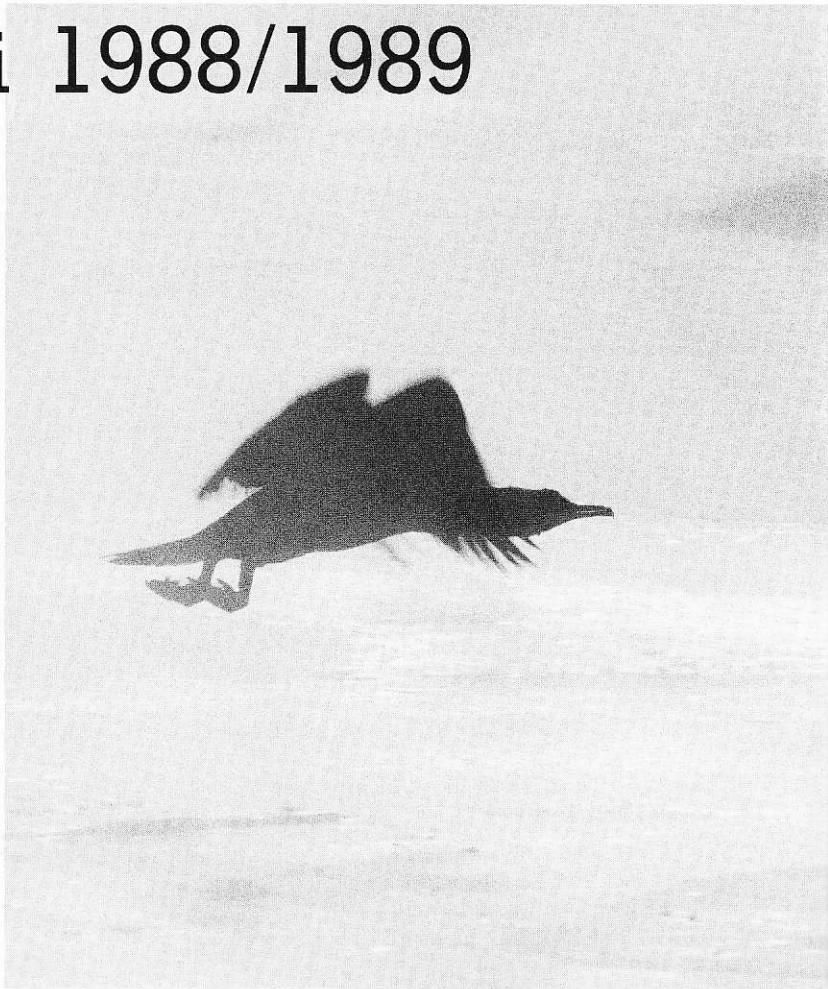
Tähän katsaukseen on koottu havaintoja harvalukuisista ja satunnaisista talvehtijoista TLY:n alueelta ajanjaksolta 1.12.—15.3. Lukuunottamatta ARK:n ja RK:n alaisia havaintoja, joista tehdyt havainnot julkaistaan aikanaan erillisissä harvinaisuuskatsauksissa.

Talvihavaintonsa palautti 22 alan harrastajaa. Lisäksi käytettävissä oli Jurmon lintuaseman kaavakkeet. Jurmossa iltapuhteina täytettiin kaavakkeita joulukuussa 22, tammikuussa 12 ja helmikuussa 11 kappaletta.

Talvi oli sääolojen suhteen erikoinen. Marraskuu oli huomattavan kylmä ja tämä karkoitti linnut tehokkaasti lämpimämmille ruokailumaille. Varsinaiset talvikaudet olivat sitävastoin ennätyskellisen lämpimät. Tammikuun keskilämpötila Turussa jäi plussan puolelle ja ensimmäiset muuttolinut ilmestyivät maisemiin helmikuun alkupuolella. Aikaisesta keväästä johtuen ennen 15.3. tavatut selvät muuttajat, kuten töyhtöhyppä, meriharakka, ym on jätetty huomiotta.

Lajeja tavattiin ainoastaan 102. ARK:n listalta luvussa ovat mukana kyhmyhaahka, allihaahka, isolokki ja etelänkiisla.

Tapani Missonen

Lyhenteet

Kunnat: Alastaro (Ala), Askainen (Ask), Aura (Aur), Dragsfjärd (Dra), Halikko (Hal), Houtskari (Hou), Iniö (Ini), Kaarina (Kaa), Kalanti (Kal), Karainen (Kar), Kemiö (Kem), Kiikala (Kii), Kispio (Kis), Kodisjoki (Kod), Korppoo (Kor), Koski Tl. (Kos), Kustavi (Kus), Kuusjoki (Kuu), Laitila (Lai), Lemu (Lem), Lieto (Lieto), Loimaan kaupunki (Loi), Loimaan kunta (Loi mlk), Marttila (Mar), Masku (Mas), Mellilä (Mel), Merimasku (Mer), Mietoinen (Mie), Muurla (Muu), Mynämäki (Myn), Naantali (Naa), Nauvo (Nau), Nousiainen (Nou), Oripää (Ori), Paimio (Pai), Parainen (Par), Perniö (Pern), Pertteli (Pert), Piikkiö (Pii), Pyhäranta (Pyh), Pöytyä (Pöy), Raisio (Rai), Rusko (Rus), Rymättylä (Rym), Salo (Sal), Sauvo (Sau), Suomusjärvi (Suo), Särkisalo (Sär), Taivassalo (Tai), Tarvas-

joki (Tar), Turku (Tur), Uusikaupunki (Uus), Vahto (Vah), Vampula (Vam), Vehmaa (Veh), Velkua (Vel), Västanfjärd (Väs), Yläne (Ylä).

Havaintonsa palauttaneet

Daniel Brännkärr (DB), Hanna Järvinen (HJ), Olli Kanerva (OK), Hannu Klemola (HK), Jarmo Komi (JK), Hannu Kormano (HKO), Rauno Laine (RL), Tapio Lineri (TL), Tapani Missonen (TMI), Mikael Nordström (MN), Jyrki Normaja (JN), Tapani Numminen (TN), Jukka K. Nurmi (JKN), Kaj-Ove Pettersson (KOP), Kalle Rainio (KR), Risto Saranto (RS), Asko Suoranta (AS), Jouni Tittonen (JT), Tapani Veistola (TVE), Hannu Virtanen (HV), Veijo Vänskä (VV) ja Mikko Ylitalo (MY).

Merimetsot talvehtivat jäättö-
mässä ulkosaa-
ristossa. Skar-
varna övervint-
rade i yttre skär-
gård.

Mikko Tamminen, Naantali 21.2.85

Vesilinnut

Huolimatta avoimena pysyneestä merialueesta vesilinnut olivat vähissä — tahi vaikeasti löydettävissä. Talven listalta jäi yllättävästi puuttumaan uive-
lo. Yleisimpien vesilintujen viikottaisia määriä on ruodittu taulukoissa 1 ja 2.

KAAKKURI *Gavia stellata*

Jurmosta kolme havaintoa: 12.12. kaksi (K. Aromäki, ym), 26.12. yksi (J. Hallikainen, ym) ja 21.1. yksi (R. Metsäranta, ym).

KUIKKA *Gavia arctica*

Ainoat havainnot Jurmosta: 3.12. yksi muuttava SW (MY, ym) ja 13.12. yksi paikallinen (K. Aromäki, ym).

KUIKKALINTU *Gavia sp*

Jurmossa joulukuussa yhteensä kolme muuttavaa ja yksi paikallinen sekä helmikuussa yksi paikallinen kuikkalintu.

SILKKIUIKKA *Podiceps cristatus*

Kolme yksittäishavaintoa Jurmosta: 3.12. (HKo, ym), 12.12. (K. Aromäki, ym) ja 11.1. (J. Hatva, ym).

HÄRKÄLINTU *Podiceps griseigena*

Talven ainoa näyttäytyi Jurmossa 12. ja 18.12. (K. Aromäki, JN, ym).

MERIMETSO *Phalacrocorax carbo*

Jurmon havaintojen lisäksi yhteensä kahdeksan yksilöä Korppoon-Nauvon-Houtskärin vesiltä.

LAULUJOUTSEN *Cygnus cygnus*

Talven keskittymä 1.12. Nau Sandö 45 paikallista (VV), 21.12. paikalla oli vielä 15 sirokaulaa (VV).

KANADANHANHI *Branta canadensis*

Totaalisesti kateissa. Joulu-tammikuussa Turun sataman ja Ruissalon tienoilla pyöri 6 + 1 hanhea. Naa Ukko-Pekalla vieraili 13.12. 10 yksilöä (HKo).

SINISORSA *Anas platyrhynchos*

Suurimpia kertymiä: Jurmossa 24.12.344 yksilöä (J. Hallikainen, ym), Ukko-Pekka 6.1. 100 (RL). Aurajoen sorista ei näkynyt laskentatuloksia.

JOUHISORSA *Anas acuta*

Kaksi havaintoa: Jurmossa 3.12. (MY, ym) ja Naa Särkäsalmella 3.12. naaras (JN, Tli).

TUKKASOTKA *Aythya fulicula*

Suurin kertymä 20.12. Nau Pernäs 65 yksilöä (K. Kuusisto, AS).

LAPASOTKA *Aythya marila*

Jurmossa 3.12. kaksi (MY, ym) joista naaras 19.12. asti (J. Lehtonen, ym). Utössä naaras 1.12. (HKI) ja koiras 22.—23.2. (JK).

MUSTALINTU *Melanitta nigra*

Kaikkiaan kolme havaintoa: 2.12. kaksi Sär Nixor (JKN), 3.12. kaksi Par Mustinnö (TN, AS) ja 12.—15.12. 1—2 yksilöä Jurmo (K. Aromäki, H. Friman, ym).

Taulukko 1. Yleisimpien vesilintujen viikottaiset määrät Jurmon lintuasemalla talvella 1988/1989. Antal sjöfåglar per vecka på Jurmo fågelstation under vintern 1988/89.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gav ste	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
arc + sp	1	—	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Pod cri	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
gri	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pha car	19	15	17	11	15	4	7	—	—	10	—	7	—	9
Cyg olo + sp	9	6	12	11	12	—	6	1	—	4	—	4	5	7
cyg	2	1	1	3	—	—	4	4	—	4	—	4	4	—
Ana pla	130	80	150	344	200	16	50	30	—	40	—	13	12	50
Ayt ful	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Som mol	50	15	30	20	30	10	11	15	—	11	—	16	7	17
Cla hye	130	45	100	62	60	70	40	75	—	140	—	20	—	4
Mel nig	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
fus	6	1	5	2	2	4	3	3	—	2	—	3	—	2
Buc cla	14	1	10	12	6	1	2	—	—	—	—	1	4	—
Mer alb	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ser	50	2	29	26	20	14	13	10	—	30	—	20	19	32
mer	30	11	100	30	60	15	25	5	—	17	—	8	26	26
Cep gry	20	2	15	10	10	11	3	4	—	2	—	—	—	—

PILKKASIIPI *Melanitta fusca*
Jurmon ulkopuolelta kolme havaintoa:
1.12. kaksi Utö (HKl), 3.12. viisi Tur
Ruissalo (TN) ja 10.12. Pyh Rihntiemes-
sä peräti 40 yksilöä (HKl). Lisäksi laji-
leen määrittämättä jäänyt *Melanitta*
20.12. Nau Berghamn (K. Kuusisto, AS).

ISOKOSKELO *Mergus merganser*
Laivalaskennassa 10.2. välillä Naanta-
li — Hou Kihti 1042 paikallista (JK).

Päiväpetolinnut

Talven listalta jäivät puuttumaan sini-
suoaukka ja tuulihaukka, muutoin pe-
tomäärät jokseenkin edellisten talvien
lukemissa.

MERIKOTKA *Haliaetus albicilla*
Joulukuussa tavattiin kuusi, tammi-
kuussa kahdeksan ja helmikuussa 13
yksilöä eripuolilla saaristoaluetta.

HIIRIHAUKKA *Buteo buteo*
Mantereen puolelta kolme havaintoa:
6.12. Hal Hajala (RS), 7.—19.12. Kaa
Rauhalinna (MY) ja joulutammikuus-
sa Tur Topinojan maastossa (JK, HKo,
ym). Saaristohavainnot: 1.12. kaksi Nau
Nötö (MY), 1.12. muuttava Nau Sandö
(VV), 15.1. Nau Käldinge (VV) ja 16.2.
Nau Öjen (VV).

PIEKANA *Buteo lagopus*
Kolme havaintoa: 1.12. Utössä kaksi pai-
kallista (HKl), 3.12. Jurmossa muuttava
(MY, ym) ja 21.2. paikallinen Nau Lök-
holm (MY).

HIIRIHAUKKA/PIEKANA *Buteo sp*
1.12. yksi Nötö (MY) ja yksi Kor Lohm
(MY).

MAAKOTKA *Aquila chrysaetos*
Talven ajalta havaintoja 7—9 yksilöstä
pääosin haaskoille kerääntyneistä lin-
nuista.

AMPUHAUKKA *Falco columbarius*
Kolme havaintoa: Tur Topinojalla na-
aras 27.12. (HKl) ja yksi 15.1. (RL) sekä
11.2. vanha koiras Pern Melkkilä (JKN).

Kanalinnut ja kahlaajat

Kanalintujen kohdalla toistuu vanha
virsi — metsäretkeily on out. Kahlaa-
japuolella ei yllätyksiä, jänkäkurppa ja
lehtokurppa löytyivät sieltä mistä aikai-
sempinakin vuosina.

PYY *Bonasa bonasa*
Tavanomaiseen tapaan ainoastaan
muutaman linnun tapaamia sopivas-
sa pyymaastossa.

RIEKKO *Lagopus lagopus*
28.12. jälkiä Ylä Kurjenrahka (HKl).

TEERI *Tetrao tetrix*
Suurimmat parvet 6.12. Nau Käldinge
20 (VV), 26.1. Kor Gyltö 20 (TLi) ja 3.12.
15 Par Mustfinn (TN).

METSO *Tetrao urogallus*
Ilmoitettiin ainoastaan kolme havain-
toa: 13.12. koiras Ask Lieranta (HKo),
12.2. samassa paikkaa kaksi koirasta ja

naaras (HKo) ja 25.2. kaksi yksilöä Ala
Virttaankangas (H. Heikkilä, RL).

PELTOPYY *Perdix perdix*
Kuukausittain seuraavasti: joulukuun 24
yksilöä/3 parvea, tammikuu 19/2 ja hel-
mikuu 20/2. Lumettomalla talvella lie-
nee ollut syynsä parvien vähäiseen löy-
tymiseen.

NOKIKANA *Fulica atra*
Ainoastaan kaksi havaintoa: 11.12. yk-
si Tur Ruissalo (JN) ja Naa Särkän-
salmella 1.—14.1 (RL, MN, ym).

MERISIRRI *Calidris maritima*
Jurmon rantakivillä lähes päivittäin.
Kuukausimaksimit: joulukuun 70, tam-
mikuun 28 ja helmikuun 25 yksilöä.

JÄNKÄKURPPA *Lymnocyptes minimus*
Tur Hellas yksi jälleen läpi talven. (J.
Ceder, HKo, TLi, ym).

LEHTOKURPPA *Scolopax rusticola*
Jurmossa 11.—12.12. yksi (H. Vilppula,
K. Aromäki, ym).

Lokit ja ruokkilinnut

Leutoa talvea kuvaa myös loki-
määräisesti runsas velttoilu satamissa.
Listalta jäi tosin kaipaamaan pikkulok-
kia.

NAURULOKKI *Larus ridibundus*
Kolme yksilöä pyöri vielä tammikuun
puolella Turun Satamassa. Jurmossa
joulukuussa enimmillään 20 yksilöä,
tammikuussa 1—2 ja helmikuussa yksi.

Taulukko 2. Yleisimpien vesilintujen viikottaiset yhteismäärät TLY:n alueella talvella 1988/1989 (ei sisällä Jurmon ha-
vaintoja).

Antal sjöfåglar per vecka i Egentliga Finland under vintern 1988/89 (Jurmomaterialet ingår inte i siffrorna).

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gav ste	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
arc + sp	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pod cri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
gri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pha car	4	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Cyg olo + sp	8	—	27	33	34	40	13	21	16	12	130	480	235	24
cyg	56	—	—	15	—	—	—	—	—	2	3	9	8	10
Ayt ful	7	—	1	78	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2
Som mol	24	1	1	—	—	3	—	—	—	—	3	7	17	7
Cla hye	4	—	—	—	1	1	—	5	1	2	31	18	29	36
Mel nig	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
fus	7	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buc cla	6	7	4	17	3	8	3	—	6	1	10	5	29	2
Mer alb	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ser	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	13	—
mer	595	180	80	50	15	205	155	67	60	62	260	1800	480	34
Ful atr	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Cep gry	2	1	1	1	—	—	—	—	2	—	—	1	25	—

Jänkäkurppa talvehti jälleen Hellaksella. En övervintrande dvärgbeckasin.

HARMAALOKKI *Larus argentatus*
Mainittakoon 5.2. 550 yksilöä Naa Sätamassa (JK). Helmikuun loppupuolella jo selvää muuttoa.

MERIOKKI *Larus marinus*
Suurimpia lukemia: 21.1. 15 Naa Särkäsalmi (HKo). Helmikuussa jo selvästi muuttaneita yksilöitä, mm. 18.2. yhteensä 48 yksilöä Nau Prostvik-Borstö (MY).

RUOKKI *Alca torda*
Kaksi havaintoa: Jurmossa 21.1. kaksi (R. Metsäranta, ym) ja 23.2. samoin kaksi paikallista Hou Lövsjär (DB).

RISKILÄ *Cephus grylle*
Keskittymä Hou Kihti 20.2. 17 paikallista (JK).

Kyyhkyt, pöllöt ja tikat

Turkinkyyhkyllä näyttää olevan pieni alamäki, mikäli talvihavaintoihin on uskominen. Tunturipöllö ei ilahduttanut edes Jurmon kävijöitä. Myös pohjantikan puuttuminen talven lajilistalta oli pettymys.

UUTTUKYYHKY *Columba oenas*
Raision tehtailla 6.12. yksi (HKI). Dra Kasnäs 9.2. jo yksi muuttava (MY).

TURKINKYYHKY
Streptopelia decaocto
Kemiön keskustassa 18.12. viisi (JKN), Paimiossa 20.2. 11 (TN), Salossa 20.12. yksi (HKo) ja Turussa Tuomiokirkon lähiympäristössä enimmillään 3.12. 12 yksilöä (TLi, JN). Yhteensä siis 29 yksilöä.

HIIRIPÖLLÖ *Surnia ulula*
Talven ainoa ilmoitettu havainto 15.12. yksi Halikon keskustassa (JT).

VARPUSPÖLLÖ

Glaucidium passerinum
Ainoastaan neljä havaintoa loppupalvesta. Kaa Ala-Lemussa 12.—16.2. (DB). 18.2. Lai Kouma (AS), 2.3. Kisko Aijala (J. Markkanen) ja 4.3. kaksi pöllöä Pern Yliskylä (JKN). Kolme ensiksi mainittua havaintoa koskevat vihelteleviä lintuja.

SARVIPÖLLÖ *Asio otus*
Kaa Piispanristi 13.1. yksi (DB). Kaa Sauhuvuori 16.2. yksi ääntelevä (KR) lienee jo muuttomatkalainen.

SUOPÖLLÖ *Asio flammeus*
Ainoa havainto Salo Passeli 2.1. yksi (A. Nurmi).

PIKKUTIKKA *Dendrocopos minor*
Ilmoitettiin ainoastaan neljä havaintoa 1.1. Pern Kestriikki (JKN), 19.1. Tur Karttiinanlaakso (DB), 9.2. Pern Sauru (JKN) ja 4.3. koiras Pyh Nihtiö (HV).

Taulukko 3. Viikottaiset havainnot hiiripölystä, varpuspölystä ja tikoista TLY:n alueella talvella 1988/1989. Antal hökugglor, sparvugglor och hackspettar per vecka i Egentliga Finland under vintern 1988/89.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sur ulu	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gla pas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
Pic can	2	—	—	2	1	2	1	4	3	1	—	2	1	7
Dry mar	1	1	3	2	3	2	2	1	6	2	9	4	10	8
Den min	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1
Pic tri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Taulukko 4. Eräiden varpuslintujen viikottaiset määrät TLY:n alueella talvella 1988/1989. Antal vissa tättingar per vecka i Egentliga Finland under vintern 1988/89.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bom gar	8	9	10	10	8	14	51	3	—	14	—	27	18	13
Tur pil	8	3	11	11	22	15	11	16	13	—	—	29	22	29
Lan exc	2	—	2	2	3	2	1	2	4	1	9	2	2	1
Stu vul	15	5	4	9	5	6	4	—	3	—	8	—	9	8
Fri coe	22	11	8	13	22	24	16	15	10	—	4	—	13	—
mon	1	2	1	1	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—
Car car	3	—	—	1	1	4	14	8	11	—	—	—	—	15
spi	1	—	—	—	11	1	1	1	1	—	—	35	36	19
can	—	—	—	50	—	—	60	5	—	—	—	—	—	—
ris	—	—	—	1	4	25	24	—	16	—	—	—	9	—
mea	230	360	495	70	340	130	25	146	60	1	17	5	95	—
hor	12	7	57	21	1	31	4	3	11	—	2	1	10	—
Lox cur	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
pyt	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	15	4	15	6
sp	—	—	3	1	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Ple niv	40	5	23	3	15	—	29	1	—	20	—	24	10	25
Emb sch	6	—	—	—	—	2	9	—	1	—	—	—	—	—

Varpuslinnut

Varpuslintujen osalta talvi oli todella hiljainen. Pikkumukavuudetkin, kuten nakkeli, kirjosiipikäpylintu, taviokuurna ja nokkavarpunen kirjattiin pelkääntään puutteena.

KIURU *Alauda arvensis*

Ainoa 26.1. Tur Kärsämäki (DB). Hali-kossa kirjattiin jo 3.2. peräti 11 yksilön muuttoporukka (J. Markkanen).

TUNTURIKIURU

Eremophila alpestris

Lemussa 14.1. yksi (KR). Jurmossa helmikuun lopulla oleilleet 2–3 yksilöä ilmestyivät saarelle ensimmäisten muutokiurujen myötä.

VÄSTÄRÄKKI *Motacilla alba*

Pern keskusta 10.2. yksi (ilmoitti JKN).

KOSKIKARA *Cinclus cinclus*

Kuukausittain seuraavasti: XII 13, I 5 ja II 6 yksilöä. Tavanomaisten purojen ohella Naantalın satamassa 6.12. (HKL) ja Ukko-Pekalla 26.12.—15.1. yksi (RS, RL, ym).

PUNARINTA *Erithacus rubecula*

Talven ainoa 8.1. Pern Vaskiossa (JKN).

RÄKÄTTIRASTAS *Turdus pilaris*

Jurmon ulkopuolelta ainoastaan seitsemän havaintoa kahdeksasta yksilöstä. Jurmossa pyöri läpi talven pieni porukka, enimmillään 28 yksilöä.

LAULURASTAS *Turdus philomelos*

Dra Kasnäs 7.1. yksi etelää kohti matkaava (MN).

KULORASTAS *Turdus viscivorus*

Ainoa havainto 18.1. yksi Dra Kasnäs (MY).

LAPINHARAKKA *Lanius excubitor*

Havaintoja tehtiin 25 eri paikalta. Useimmat yksilöt viihtyivät vain päivän pari samoilla langoilla ja vaihtoivat taasen maisemia.

PÄHKINÄHAKKI

Nucifraga caryocatactes

Talvikaudelta yhteensä havaintoja 28 yksilöstä, pääosin saaristokunnista. Mainittakoon 14 yksilön parvi 22.2. Hou Kivimo (KR).

MUSTAVARIS *Corvus frugilegus*

Kaa Sauhuvuori 12.2. kaksi muuttavaa (DB).

KORPPI *Corvus corax*

Suurimmat kerääntymät odotetusti kotkahaaskojen liepeillä — 18.1. Dra Kasnäs 40 (MY) ja 7.1. Pern Kestriikki 33 kronkkujaa (JKN).

HARAKKA *Pica pica*

Yksi pitkäpyrstö vietti talvensa Jurmossa.

KOTTARAINEN *Sturnus vulgaris*

Tur Topinojalla enimmillään kuusi ja Paraisten kaatopaikalla enimmillään kahdeksan yksilöä (AS). Utössä 22.2. nähty yksinäinen kirjattaneen jo muutomatkalaiseksi (JK).

PIKKUVARPUNEN *Passer montanus*

Runsas, yhteensä 125 yksilöä. Topinojalla vuodenlopulla enimmillään 60 yksilöä (RL, JN).

PEIPPO *Fringilla coelebs*

Topinojalla enimmillään 15–20 yksilöä.

Topinojan kaatopaikan pikkuvarpusia. Småsparvar på Topinoja soptipp.

Sammanfattning

Vinterrapport 1988/89

Rapporten innehåller observationer av sällsynta eller i små mängder förekommande fågelarter i Egentliga Finland under vinterperioden 1.12.—15.3. Totalt 22 fågel-skådare lämnade in sina observationer och dessutom står materialet från Jurmo fågelstation till hands.

Vintern var ovanligt varm och skärgården isfri. Trots det blev fågelfaunan fattig p.g.a. den vintriga senhösten. Vårsträcket började redan i slutet av februari men de här observationerna uteblir. Under vintern anträffades bara 102 fågelarter medräknat rariteterna praktedern, allföredaren, vittrutten och sillgrisslan. Summorna per vecka för vissa arter är sammanställda i tabellen.

JÄRRIPEIPPO

Fringilla montifringilla

Ainoastaan kolme havaintoa: 10.12. Tur Ruissalo (MN), 13.2. Pern Tuohittu (JKN) ja Topinojalla joulutammikuussa 1—2 yksilöä (RL, ym).

TIKLI *Carduelis carduelis*

Talven suurimmat porukat 29.1. Topinojalla 11 (KR) ja 5.3. Tur Yo-kylä 15 yksilöä (JT).

HEMPPO *Carduelis cannabina*

Talven suurin kerääntymä 14.1. Tur Harritu 60 yksilöä (TN).

VUORIHEMPPO *Carduelis flavirostris*

Kahdella taholla: Salo Meriniitty 26.2. yhdeksän (TLi) ja Tur Topinojan — Oriekedon maasto enimmillään 25 yksilöä (HKO).

URPIAINEN *Carduelis flammea*

Taulukossa mea/hor määritykset laskettu urpiaisen tiliin.

TUNDRAURPIAINEN

Carduelis hornemanni

Runsas, joskin hankala määritettävä.

Joistakin urpiaisparvista jopa puolet määritetyistä tundraurpiaisia. Mm 18.12. Hal Hajalassa 400 yksilön parvesta rengastettiin 51 urpiaista ja 52 tundraurpiaista (TN).

ISOKÄPYLINTU *Loxia pytyopsittacus*

Kaikki lajilleen määritetyt käpylinnut tunnettiin isokäpylinnun oloisiksi — kaikki havainnot tehtiin saaristokunnissa.

PULMUNEN *Plectrophenax nivalis*

Ainoa Jurmon ulkopuolinen havainto 1.12. yksi Utö (HKL). Helmikuussa jo muuttajia, 22.2. kolme Pern Ervelä (JKN) ja 24.2. yksi S Rihtniemi (TV).

KELTASIRKKU *Emberiza citrinella*

Suurimmat parvet 29.12. Perniön asema 450 yksilöä (JKN) ja 5.2. Pern Kestriikki 300 yksilöä (JKN).

PAJUSIRKKU *Emberiza schoeniclus*

Lemussa 13.1. yhdeksän paikallista (DB). Muutoin mm. Ruissalossa ja Topinojalla silloin tällöin (kts. taulukko) 1—2 yksilöä.

Kirjallisuutta

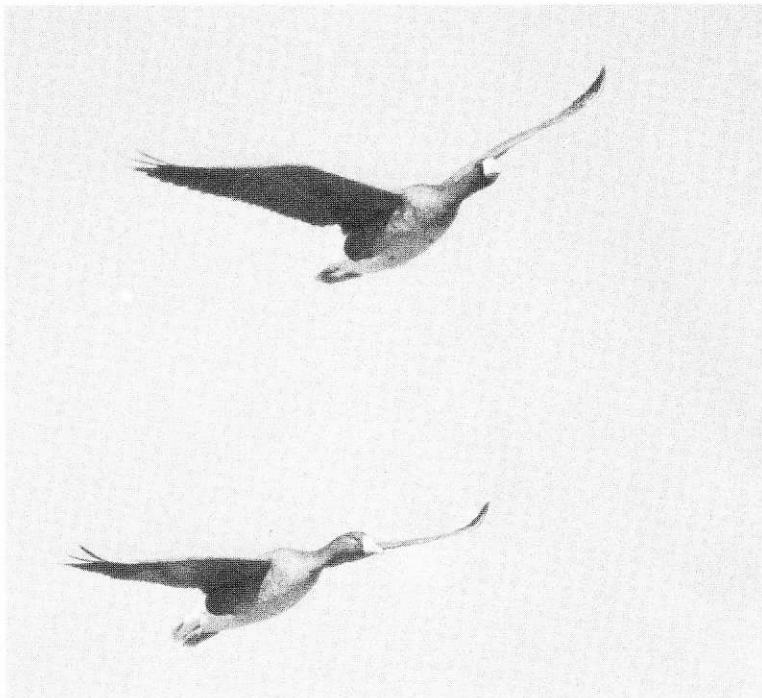
- Missonen, T. 1981: Lintutalvi 80/81. —Ukuli 12(4):13—18.
 Missonen, T. 1982: Lintutalvi 81/82. —Ukuli 13(4):27—33.
 Missonen, T. 1984: Harvalukuiset ja satunnaiset talvehtijat. —Ukuli 15(1):12—19.
 Missonen, T. 1985: Lintutalvi 1983—1984 Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16(1):5—14.
 Missonen, T. 1985: Lintutalvi 1984—1985 Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16(4):176—186.
 Missonen, T. 1986: Lintutalvi 1985—1986 Varsinais-Suomessa. —Ukuli 17(5):216—224.
 Missonen, T. 1987: Lintutalvi 1986/87. —Ukuli 18(4):138—147.
 Missonen, T. 1988: Lintutalvi 1987/1988. —Ukuli 19(3—4):26—34.
 Saari, L. 1985: Talvella havaitut kahlaajat Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16(1):15—17.

Tämän kertaisen muuton-havainnointipäivän 22.4.89 pilasi täydellisesti sankka sumu, joka peitti alleen koko Turun seudun puoleen päivään saakka. Vain Rihtniemi ja Liesluoto välttyivät pahimmalta sumulta ja näissä pisteissä päästiin seuraamaan kohtalaisen hyvää muuttoa.

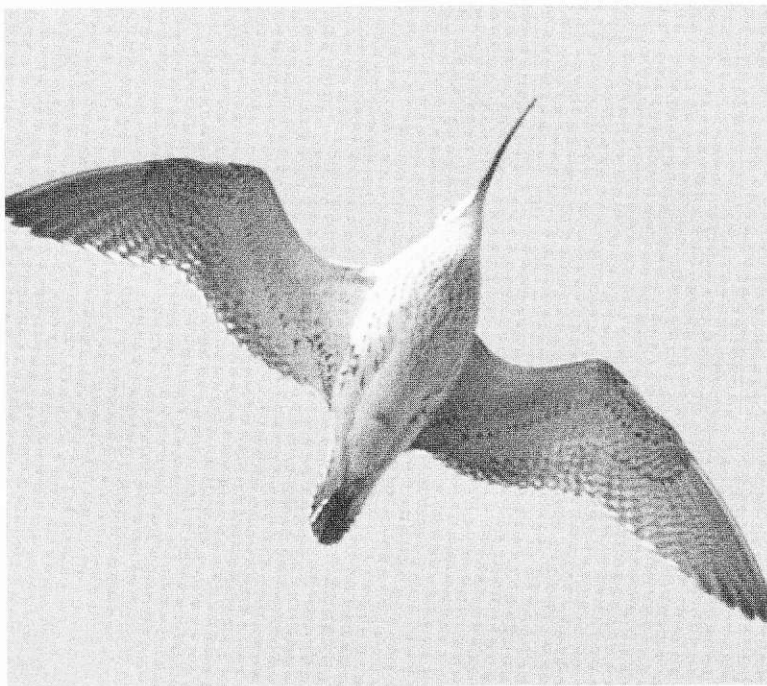
Kuovin päämuutto nähtiin vain Rihtniemessä.

Montako tunturanheaa jäi sumun katveeseen?

Kari Eilo

Hanhhet ja kuovit sumussa

Seppo Säilylä

Palautetta sain ymmärrettävästi vain neljästä pisteestä. Edellä mainittujen pisteiden lisäksi tietoja tuli Ruissalon Kolkanniemestä ja Hirvensalon Friskalanlahdelta.

Sää olisi ilman sumua ollut melkoisen miellyttävä. Lämpöä oli aamusta alkaen neljä astetta ja tuulta ei havaittu lainkaan. Pari lyhyttä sadekuuroa saatiin aamupäivän kuluessa, puoleltpäivän jo kirkastui, mutta se sumu...

Muuton kulku

Tämän kertainen yhteenveto päivän tapahtumista on lähinnä kahden luoteispisteen — Rihtniemen ja Liesluodon — havaintojen selostusta ja vertailua.

Ruissalon Kolkanniemen ainoat muuttaviksi tulkittavat linnut olivat ne neljä lapinsirkkua, jotka havainnoijan pelottamana sukelsivat Kolkan kärjestä sumun sekaan (mi-

hin nekin raukat mahtoivat joutua).

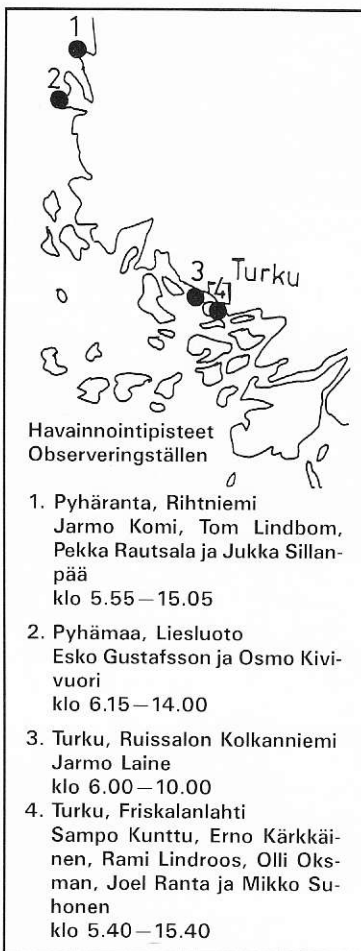
Friskalanlahden sinnikkäät stajarit jaksoivat odottaa sumun hälvenemistä ja havaitsivat ensimmäisen muuttavan linnun "jo" klo 9.15; yksinäinen uuttukyyhky matkasi tällöin pohjoiseen. Koko päivän aikana muuttavaksi kirjattiin 42 lintuyksilöä! Iltapäivällä havaittiin mm. kurki, piekana, varpushaukka, kanahaukka ja suohaukkalaji, kutakin yksi yksilö.

Liesluodossa ja Rihtniemessä muutto kulki suunnilleen saman kaavan mukaan. Rihtniemessä lukumäärät olivat kautta linjan hieman suurempia, mikä osittain johtui siitä, että näkyvyys Liesluodossa oli aamupäivällä huonompi kuin Rihtniemessä. Erityisesti kuovien havaittavuus kärsi Liesluodossa, useita parvia ohitti tarkkailupisteen siten, että niistä saatiin vain ääntelyhavaintoja.

Tarkkailupäivälle sattui aivan ilmeisesti sekä metsähanhen että kuovin päämuutto. Hanhia nähtiin Liesluodossa yli 450 yksilöä ja Rihtniemessä noin 900 yksilöä, siis Lounais-Suomen oloissa todella komeat lukumäärät. Myös Rihtniemen yli 500 kuovia on nykyään poikkeuksellisen suuri yhdestä pisteestä laskettu muuttajamäärä.

Merenrantastaijauksessa havaitaan yleensä runsaasti vesilintuja ja lokkeja. Tällä kertaa vesilintumuutto oli melkoisen laimeaa, sekä Liesluodossa että Rihtniemessä laskettiin kummassakin vain muutamia satoja vesiäisiä. Valtaosan muodostivat haahkat ja koskelot. Telkkiä, tukkasotkia ja alleja nähtiin kummassakin pisteessä muutamia kymmeniä kutakin lajia. Lokit sensijaan olivat liikkeellä vilkkaasti. Kala- ja naurulokkeja havaittiin Rihtniemessä useita satoja matkalla pohjoiseen ja lokkien kokonaismäärä siellä oli lähes 1500. Liesluodon lokkisumma oli noin 500 yksilöä.

Liesluoto ja Rihtniemi eivät ole mitään erinomaisia petolintujen tarkkailupaikkoja ellei kohdalle sa-

tu piekanan päämuutto. Nyt ei satunut ja petomäärät jäivätkin kovin pieniksi, Liesluodossa nähtiin yhteensä 15 yksilöä ja Rihtniemessä 9 yksilöä.

Myöskään pikkulinnut eivät olleet lähteneet muutolle kovin runsain joukoin. Vain niittykirvisiä ja västäräkkejä laskettiin muutamia kymmeniä kumpaakin, peippoja nähtiin Liesluodossa sentään yli 300.

Kaikkiaan muutontarkkailupäivä Liesluodossa ja Rihtniemessä oli hyvin mielenkiintoinen, sillä metsähanhen ja kuovin päämuuton lisäksi molemmissa pisteissä tehtiin koko joukko hyviä havaintoja. Liesluodossa nähtiin ohimuuttavana tundra/lyhtynokkahanhi, kaksi mustapyrstökuiria ja yksi ristisorsa. Myös kaksi merikihua ja yksi luotokirvinen ohitti tarkkailupis-

teen. Rihtniemen erikoisuuksista mainittakoon viisi kaakkuria, neljä luotokirvistä, pikkutikka, lyhtynokkahanhi, maakotka ja varmassti päivän kovimpana havaintona 1+2 riuttatiiraa.

Sammanfattning

Samobservering i dimman

En riktig tjocka låg över Egentliga Finland 22.4.89 och förstörde vårens samobservering. Sikten var nöjaktig bara i Liesluoto och Rihtniemi på kusten vid Bottniska viken. Det var synd eftersom observationerna från de nämnda ställena tyder på att huvudsträcket för spov och sädgås gick just den dagen. Dagsummorna för de intressantaste arterna presenteras i tabellen.

Eräiden lajien päiväsummat Liesluodossa ja Rihtniemessä 22.4.89.
Dagsummorna för några fågelarter i Liesluoto och Rihtniemi.

	Liesluoto	Rihtniemi
Pha car	1	56
Cyg cyg	—	4
Ans fab	456	893
Ans ans	1	9
Ayt ful	73	58
Som mol	114	172
Buc cla	28	75
Mer ser	39	67
Mer mer	15	144
Cir cya	4	—
Acc nis	4	2
But lag	4	5
Agu chr	—	1
Pan hal	2	—
Fal tin	1	1
Gru gru	—	2
Hae ost	16	15
Num arq	125 (+13 × ä)	544
Lar rid	250	750
Lar can	212	422
Lar arg	5	128
Col pal	15	163
Ant pra	112	48
Mot alb	32	53
Fri coe	310	158

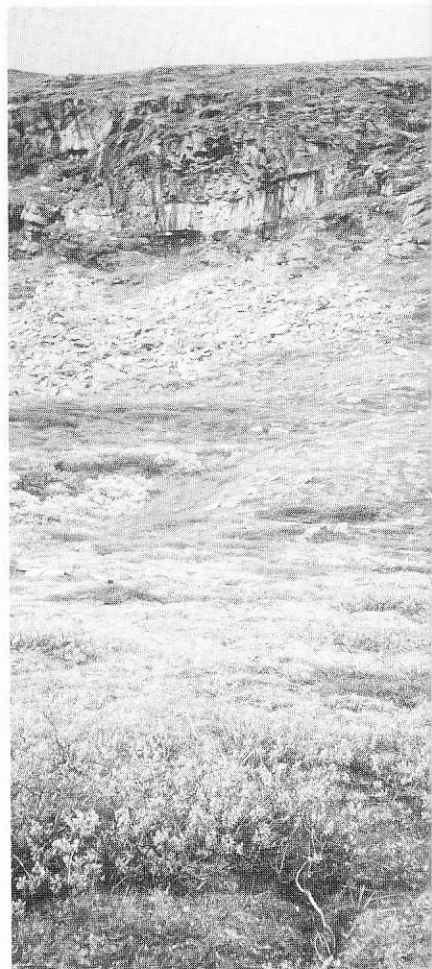
Teksti & kuvat
Rauno Laine

Tunturiylänkö-
jen kesää — lu-
mi sulaa yhä.
Sommaren på
högfjällen —
snön smälter.

Tunturihaukan
pesäpahta.
Jaktfalkens
boplats.

Vaeltelua Ruotsin tuntureilla

Reurigaise 1611 metriä, 4.7.1990 klo
21. Kirjoittaja toinen vasemmalta.

Arktinen lumimyrsky heinäkuun helteillä on totista totta Lapin suurtuntureilla. Tämän sai kokea kirjoittajamme vaellusretkellä Ruotsin kuululla lintupaikalla Ammarfjälletillä.

Viime heinäkuun ensimmäinen viikko kului tutustuessa Turun Ladun porukan mukana Ruotsin tuntureihin. Kohteena oli Ammarnäsin ja sen ympäristö Västerbottenin läänissä, lähellä Mo I Ranaa.

Paikka sijaitsee Kemin ja Kuusamon korkeudella, mutta on maastoltaan täysin erilaista. Ammarnäsin ympäristössä on runsaasti järviä ja havumetsiä, ylemmäksi noustaessa maasto muuttuu Käsi-varren Lappiakin jylhemmäksi. Tunturit yltävät järjestään Haltimem korkeuteen ja ovat selvästi jyrkempiä ja vaikeammin kuljettavia. Mitään turistituntureita ne eivät ole, itse asiassa emme muita nähneetkään ylänkömailla.

Ammarnäsin alue on tunnettu luonnostaan ja myös linnustostaan. Se on ruotsalaisten ja myös ulkomaalaisten suosima lintujen tarkkailupaikka. Lajeja on alueella tavattu yhteensä 231. Hyvä kuvaus löytyy teoksesta "Fågellokaler i Sverige", joka kehuu aluetta lintupaikkana.

Laakson kukkaloistosta tunturihaukan pesälle

Tämän retken tarkoituksena oli lähinnä vaeltaminen. Siinä sivussa oli tilaisuus tutustua tunturien linnustoon ja myös Suomen Lapista monin kohdin poikkeavaan kasvistoon. Kalkkipitoiset tunturikoivikot alempana olivat todellisia yrttitarhoja tuhansine kukkivine kulleroineen ja muine kasveineen. Tällaista rehevyyttä ei meikäläisessä tunturikoivikossa voi kuvitellakaan. Harvinaisia kasveja, joita ei Suomen Lapissa juuri tapaa, löytyi sangen monia.

Maaston vaikeakulkuisuuden takia ei pitkiä päivämatkoja alueella tehdä kuten esim. Suomen Lapissa. Puroja ja hyvin ilkeitä rakkapaikkoja riittää, kuten myös jyrkkiä rinteitä.

Lähtiessämme Ammarnäsin kylästä vallitsi suomalainen kesäsää, tunturikoivikossa matkan alussa taas lähinnä meikäläinen toukokuun alkupuolen aamu, puut olivat hiirenkorvalla. Järripeippo, pajulintu ja urpiainen kuuluivat täälläkin vakiolajistoon.

Ensimmäisen vaelluspäivän kulumme tasaista tunturiylänköä noin 600 metrissä, ei mitään yllättävää eikä erikoista. Muutama riekko onnistuttiin saamaan retken lajiksi. Maisemat alkoivat muuttua vasta toisena päivänä, jolloin saavutimme Ammarfjälletin ja Urtsjokkan välisen jokilaakson. Kumpikin tunturi kohosi Haltin mittoihin, joten kulku alhaalla laaksossa oli sangen mukava kokemus.

Ensimmäisessä leiripaikassamme olimme myös tutustuneet tunturikihuihin, joita pyöri aivan teltojemme ympärillä, rohkeimpien tullessa norkoilemaan muutaman metrin päähän. Yksi pesäkin näytti tunturinrinteellä olevan. Jonkinverran karvakansaa tuntureilla liebee ollut, koska myös piekanojen pesiä näkyi jyrkäniteillä olevan.

Tuntumaa tulevaan antoi viimeinen tuuli, joka pyyhki pitkin laaksoa, ensimmäiset isommat lumilaukut alkoivat myös tulla vastaan. Tiistai-aamun nousu pois laaksosta ylös tunturille rassasi jo mukavasti jalkoja. Ylhäällä paljakalla ilahdutti yksinäinen kuriseva kiiruna matkalaisia, säikähtäen outoja matkamiehiä.

Retken helmi oli kuitenkin jo edellisenä iltana spontaanisti löydetty tunturihaukan pesä. Paikallisten toivomuksesta tarkkaa paikkaa en voi ilmoittaa. Ammarfjälletin seutu on yksi lajin harvoja pesimäpaikkoja koko Ruotsissa. Pesä sijaitsi kalliopaadella, noin 100 metriä maasta. Kaksi melkein täysikasvuista poikasta viuhto siivilään minkä ehti, mutta ilmaan asti ei niillä vielä rohkeutta riittänyt.

Kahden tunnin aikana emo vieraili pesällä pikaisesti vain kerran ja otti heti kohta suunnan takaisin tuntureille. Toista emoa emme nähneet.

Lumimyrskyn kourissa

Kolmantena vaelluspäivänä yllätti talvi. Lunta ja taas lunta jokapuolella. Lämpötila laski selvästi laakson lukemista. Lumen seassa poukkoili silloin tällöin pulmusia, yhden pesäkin löytyi kiven kolosta.

Samana iltana vallattiin vielä alueen korkein huippu, Reurigaise (1611 m). Lapin turistitunturien tunnelma on täällä kaukana, Reurigaiselle piti kiivetä ajoittain käsikopelolla, kulkea yli viettävien lumiharjanteiden (katsomatta alas-päin) sekä melkoisten kivikkopaikkojen. Huippu saavutettiin yhdeksän maissa illalla, sen jälkeen ei siten enää mitään näkynytäkään, sillä sumu laskeutui tunturille. Näkyvyyttä oli viitisen metriä, mutta alas tultiin jotenkin, tosin melkoisen uupuneina. Olipa kokemus. Sitä oli myös seuraava aamu. Lähes hirmumyrskyksi yltnyt tuuli pyyhki tasankoa, johon olimme leiriytyneet 1200 metrissä. Muuta elollista ei näkynyt kuin jokunen pulmunen ja varoitteleva tylli. Tuuli repi telttamme kahtia, heitteli irttonaisia esineitä tahtoi ja sai nollan vaiheilla olevan lämpötilan laskemaan suhteellisesti melkoisiin pakkaslukemiin. Talvimyrskysä heinäkuun alussa, kokemus sekkin. Siitäkin selvittiin, telta ommeltiin yhteen 49 hakaneulan avulla.

Seuraavan päivän vaelluksessa sama tuuli oli myötäinen, mutta sen puuskaisuus teki kulkemisen äärimmäisen vaikeaksi. Keskellä pahinta kivikkoa ei voinut kuin pysähtyä odottamaan tuulen tyyntymistä, tai olisi voinut käydä huonosti. Maastossa vallitsi täysi talvi, sulan maan osuus oli noin 10

Kesävaeltajat lumen ympäröimänä myrskyn kourissa. I snöstormen.

prosenttia, loppu oli lumen peitos-
sa. Lumen alla ja jo osittain pääl-
läkin juoksi vuolaita tunturipuro-
ja antaen hieman esimakua siitä,
minkälaiset vesimassat täältä läh-
tevät liikkeelle, kun lumi alkaa su-
laa.

Kaiken ankeuden keskeltä löytyi
yksinäinen merisirri. Laji pesii alu-
eella säännöllisesti. Nyt se yritti lu-
men seasta epätoivoisesti etsiskellä
sulan maan paikkoja. Kalliopaaden
takana pystyi jotenkin keittämään
kahvit ja muut särsselit, tavaroi-
s-
taan tosin sai pitää huolta tai muu-
ten ne olisivat olleet hetkessä jo ki-
lometrien päässä. Kylmää oli, Rau-
volanlahdellakin on maaliskuun
aamuina paljon lämpimämpää.

Ennen matkaa oli korostettu, et-
tä tuntureille lähdeettäessä pitää
aina varustautua pahimman mah-
dollisen varalta. Huonosti olisi nyt-
kin käynyt, ellei talvivaatetusta oli-
si tullut otettua mukaan. Tuntuu
ehkä hullulta etelässä keräillä tal-
vivaatteita lähes 30 asteen heltees-
sä — ainakin muut ihmiset pitävät
sinua jo valmiina tapauksena Ku-
pittaalle tai Lapinlahdelle — mut-
ta olosuhteet tuntureilla ovat täy-
sin toiset. Ennalta ei voi koskaan
tietää mitä on edessä. Tätä kirjoit-
taessa muutamaa päivää myöhem-
min sormeni ovat vielä osittain pa-
lautumatta normaalkiksi, koska kyl-
myys iski niihin rajusti. Toivotta-
vasti tämä etelän helle sulattaa ne
pian. Ei ole ennen sormia palellu-
tettu heinäkuussa.

Päivästä selvittiin jotenkin. Lei-
ripaikka sijaitisi muutamaa sataa
metriä alempana. Tuuli ei enää

osunut sinne, mutta sadetta vih-
mova kylmä ilma teki puolestaan
tämänkin leiriytymisen sangen
arktiseksi kokemukseksi.

Jälleen kohti kesää

Lämpöä alkoi löytyä vasta seura-
avana päivänä, jolloin ensimmäis-
tä kertaa uskalsi kuoriutua ulos tal-
vivaatteista. Olimme laskeutumas-
sa alemmas. Korkeutta vielä 800
metriä, joka sekin Suomen Lapis-
sa olisi melkoisen korkealla. Lin-
nustoa alkoi taas tulla vastaan.
Tunturien peruslajistoon kuuluivat
täälläkin jokapaikan lapinsirkku,
pulumuset, niittykirvinen.

Viimeinen leiripaikka oli kuin
taivas aiempiin verrattuna. Ensim-
mäistä kertaa uskalsi pesullakin jo-
pa viipyä. Aiemmat pesupaikat oli-
vat olleet kiireellistä veden pirskot-
tamista jääkylmässä ilmassa, ja
jäähileiden sekaisesta vedestä.
Vuolaana virtaavat purot antoivat
syyn sille, miksi alueella pitäisi pe-
siä mm, vuorivästaräkkejä. Vaan
eipä näkynyt tällä kertaa.

Viimeisenä päivänä ylitettiin
tunturiylänkö, vallattiin kuin ohi-
mennen metrin korkuinen huippu
ja laskeuduttiin täysin toiseen maa-
ilmaan. Tunturikoivikossa meitä
tervehti uskomaton kukkameri. Jo
aiemmin puheina olleet kullerot
hehkuivat syvän keltaisina, kaiken
värisiä kukkia kasvoi joka puolel-
la. Parinkymmenen asteen lämpö-
tila tuntui lähes uskomattomalta
kaiken koetun jälkeen. Ammarnäs-
sissä oli sauna ja suihku ja seura-

vana päivänä edessä 18 tunnin
bussi- ja laivamatka kotiin.

Koska vaelluksemme keskittyi
tällä kertaan nimenomaan ylän-
göille, ei lintujen lajimäärä kohon-
nut suuren suureksi. Parhaimmat
havainnot olivat jo mainittu tuntu-
rihaukan pesä, kymmenkunta ki-
huparia, merisirri, sekä tavallinen
tunturilajisto mm. riekkoineen ja
pulumisineen. Mukavia Ruotsin la-
jeja kuitenkin. Linnuthan ovat täy-
sin samannäköisiä sielläkin, joten
periaatteessa ei ole niin suurta
merkitystä löytääkö tunturihaukan
pesän sieltä tai täältä. Joka tapauk-
sessa arvokas havainto.

Tuntureille lähdeettäessä on ole-
massa muutama kullannarvoisen
ohje. Varustaudu aina pahimman
varalta, äläkä milloinkaan aliarvi-
oi tuntureita, ylimielisellä on kat-
kera loppu edessään. Ja ennenkai-
kea älä koskaan lähde yksin tuntu-
reille. Mitään mahdollisuutta saa-
da apua ei retkemme pahimmilla
paikoilla olisi ollut, koska näillä
ylängöillä ei juuri ihmisiä liiku. Vä-
himmäismäärä on kolme ihmistä,
yksi voi hakea apua, toinen hoitaa
potilasta. Näin pohjoinen luonto
tarjoaa taatusti unohtumattomia
elämyksiä, vaikka heinäkuun hel-
teillä...

Sammanfattning

En vandring på Ammarfjället
Författaren berättar om sina upp-
levelser under en julivandring på
Ammarnäsområdet i Sverige. Snö-
stormen uppe på fjällen var en
upplevelse för sig. Ett tält sprack
totalt och vardagssysslorna blev
besvärliga för att inte tala om vin-
terkyllan efter sommarhettan da-
gen före. De vanligaste fjällfåglar-
na anträffades, det bästa var fjäll-
vråken och skärnsnäppan på sina
häckningsområden.

Laji		Koodi		Pv	Kk	Vuosi
Havainnoitsija		Kunta		Tarkka paikka		
Exx	Sex	Ikä	Klo	Koodi		
HAVAINNON YKSITYSKOHDAT						
Muuttohavainto		Paikallishavainto		Muu havainto		
<h1>Vetoamus</h1>						
Lämpö	Tuuli	Pilvis.	Sade	Ilmanp.	Muuta	
<p>Hyvä Lintuharrastaja,</p> <p>Nyt tarvitsen apuasi! Jo varsinais-Suomen Linnut kirjan toimituskunta on saanut uutta potkua työhönsä uuden päätoimittajansa myötä. Juhana Piha uhoaa saavansa kirjan painokuntoon vuoden 1991 aikana, siis jo ensi vuonna! Tiedän toimituskunnan mottona olevan: Vain paras on turkulaisille kyllin hyvä! Uskon poikien saavuttavan tavoitteensa vain sillä ehdolla, että myös Sinä olet projektissa mukana.</p> <p>Varsinais-Suomen Linnut kirja tulee perustumaan lajikatsaustensa osalta pitkälti lintuhavaintoarkistomme tietoihin. Juuri Sinä voit omalta osaltasi vaikuttaa siihen, kuinka kattavat tiedot kustakin arkistolajista arkistostamme löytyvät. Arkistomme havainnot saadaan tämän vuoden aikana lähes kokonaisuudessaan siirretyksi ATK:lle. Jo tässä siirtovaiheessa on havaittu havaintojen suhteen ”suuria mustia aukkoja” tietyiltä vuosilta. Suurin huolenaihe lienee 1980-luvun havaintojen puuttuminen. Kenties arkistostamme puuttuvat juuri Sinun havaintosi?</p> <p>Nyt on tosi kyseessä! Lähde siis mukaan havaintojenkeruuprojektiin. Vain soitto mi-</p> <p>nulle, niin postitan tarvitsemasi määrän arkistokortteja Sinulle. Kirjalliset ohjeet seuraavat mukana. Arkistolajiluettelot löydät myös Ukulista 3—4/88. Sen jälkeen vietät illan pari vanhoja havaintovihkojasi selailen ja menneitä retkiä muistellen. Mikäli olet jo aikaisemmin havaintojasi arkistoomme palauttanut, mieti oletko tehnyt sen myös viime vuosilta? Havaintosi voit palauttaa arkistokorttien ohella myös paperiarkeilla, tietokone-si tulostamina liuskoina tai vaikkapa suoraan disketillä, väliäkö sillä — pääasia on, että saamme havaintosi! Arkiston pojat ovat tarvittaessa valmiita jopa siirtämään havainnot puolestasi suoraan havaintovihoiltasi ATK:lle. Havaintosi voit lähettää joko allekirjoittaneelle tai suoraan yhdistyksen osoitteeseen: TLY ry, PL 67, 20101 TURKU. Olethan siis mukana vuosikymmenen kirjaprojektissa!</p> <p>TLYn lintuhavaintoarkiston puolesta</p> <p>Juha Vuorinen projektisihteeri Katunpää 2 C 11, 20610 TURKU puh. 531 213 (koti), 672 275 (työ)</p> <p>PS. Arkistokortteja on jaossa myös TLY:n yleiskokouksissa.</p>						

Määrittä-jäkisan tulokset

Varsinais-Suomen määrittäjäkisa pidettiin 12.12.89. Kuvat oli koonnut edellinen voittaja Hannu Jännes. Purtavaa riitti paljon, sillä harvoin on kärjessä ollut näin suuria eroja.

Kisassa oli 50 kuvaa. Oikeasta määrittäjästä sai kolme pistettä, sp — määrittäjästä yhden ja väärästä vastauksesta sakotettiin pisteellä. Tulokset noin 50 osanottajan kisassa muodostuivat seuraaviksi:

Yleinen sarja

1. Tom Lindroos	115
2. Hannu Friman	104
3. Hannu Kormanen	90
Jukka Grönlund	90
5. Jarmo Laine	79
Jarmo Komi	79
Jukka J. Nurmi	79
8. Henry Lehto	77
9. Jukka K. Nurmi	71
10. Tapani Missonen	64
11. Hannu Klemola	61
12. Jukka Sillanpää	57
13. Ari Linna	56
14. Esa Lehtikoinen	48
15. Mikko Tamminen	43
16. Kalle Rainio	43
17. Jouni Tittonen	42
18. Tapio Lineri	41
19. Mikael Norström	39
20. Matti Kiiskilä	34

Juniorisarjan kärki

1. Kalle Rainio	43
2. Mikael Nordström	39
3. Ilari Sääksjärvi	25

Ukuli 1989 — 20. vuosikerran sisältö

ISSN 0782-8195

Tiedon Antaja vuoteen 1977 (n:ot 1—10)

Julkaisija

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry.

Päätoimittaja

Veijo Vänskä

Artikkelit

Gustafsson, Esko: Varsinais-Suomen petolintukannat ja niiden kehitys.....	4:22
Hytönen, Raimo: Tunturipöllön joukkopesintä 1987—1988.....	4: 8
Klemola, Hannu: Havaintoja Turkin hihasta.....	3:22
Lemmetyinen, Risto (toim.): Historian siipien havinaa.....	1:23, 2:35, 4:11
Laine, Kari: Friskalanlahden rantaniityt kunnostetaan.....	2:15
Laine, Jarmo: Muutontarkkailua takatalvessa 23.4.88.....	1:14
Laine, Jarmo Valkoposkihanhi — pesimälinnustomme uusin tulokas.....	2:18
Laine, Rauno: Talvipinnarallin tulokset.....	1:13
Laine, Rauno: Lintujärven muistolle.....	1:28
Laine, Rauno: Muuttolintujen saapuminen Varsinais-Suomeen 1965—1987.....	2:22
Laine, Rauno: Tunnelmia Kuusamon pinnarallista 1989.....	3:18
Laine, Rauno: Tringa kaatui nitro-ottelussa.....	4:32
Lehikoinen, Esa: Onko Jurmon asemasta iloa lintutieteelle?.....	2: 9
Pekkala, Seppo: Petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa 1988.....	2: 4
Piha, Juhana: Yölaulajat 1985—1988.....	2:12
Pönni, Raino: Pieni äänihakemisto.....	1:30
Sieppo, V: Lintutiedettä ja kalakukkoa.....	4:30
Suoranta, Asko: Järvilintututkimus loppusuoralla.....	1:17
Turun Lintutieteellinen yhdistys: Toimintakertomus 1988.....	2:32
Veistola, Simo: Bongarin ja ornitologin ongelma: Lajikäsité lintutieteenä.....	3:26
Veistola, Simo & Veistola, Tapani: Turun Lintutieteellinen yhdistys jäsenkortistonsa valossa.....	1: 4
Veistola, Tapani: Vanhaa ja uutta lintukirjallisuutta Turun Yliopiston Kirjastossa.....	2:26
Veistola, Tapani: Varsinais-Suomen lintutornit ja havaintolaatikat.....	2:28
Veistola, Tapani: Lintubussi Turussa.....	2:35
Veistola, Tapani: Kanahaukka rauhoitettiin — mitä nyt ammutaan?.....	3:16
Veistola, Tapani: Saasteet uhkaavat Mietoistenlahtea.....	3:31
Veistola, Tapani: Näkymiä aallonharjalta.....	4: 4

Linturaportit

Laine, Rauno, Veistola, Tapani & Ylitalo, Mikko: Lintukevät 1988 Varsinais-Suomessa.....	3: 4
Matikainen, Jyrki: Talvi, jota ei ollut Jurmossa.....	2:34
Matikainen, Jyrki & Vänskä, Veijo: Se mitä tiedämme Jurmon lintusyksystä 1988.....	1:24
Matikainen, Jyrki & Vänskä, Veijo: Jurmon ennätyskevät 1989.....	4:12
Numminen, Tapani: Turun alueriteettikomitean raportti vuoden 1987 havainnoista.....	1:18
Numminen, Tapani: Varsinais-Suomen lintuharvinaisuudet vuodelta 1988.....	4:15

Pääkirjoitukset

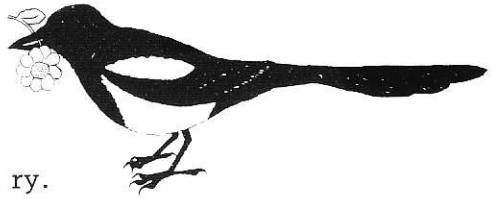
Vänskä, Veijo: Tiedon Antajasta Ukuliin.....	1: 3
Vänskä, Veijo: Vapaus, vastuu ja anarkia.....	2: 3
Vänskä, Veijo: Ilkka Oksala in memoriam.....	3: 3
Vänskä, Veijo: Muutama albatrossi vai parvi naurulokkeja.....	4: 3

Keskustelua

Laine, Rauno: Kokous tulee pian. Oletko valmis?.....	1:34
Peltola, Veijo: Vastuuttoman vastaus.....	4:34
Pönni, Raino: Pääskypaistit.....	4:35
Vänskä, Veijo: Uskottavuusongelma.....	4:34

Jurmon huulikirjasta

Helo, Pekka: Kymmenen kultaista sääntöä Cuculuksen pyytäjille.....	1:27
Kotiranta, Seppo: Miksi 10 000 jäi rikkomatta.....	1:26
OV: Kuuluisia lintumiehiä retkellä Kirkkonummen — Hgin seudulla.....	3:32
Yksi monien puolesta: Kysymys Jurmon Kristilliselle Radio- ja TV-liitolle.....	1:26

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry.

Osoitemuistio 1990

Hallitus

Puheenjohtaja Juhani Piha	921-423 940
Norjankatu 25, 20740 Turku	
Varapuheenjohtaja Vesa Partanen	921-357 878
Linnunpääntie 6 D 42, 20840 Turku	
Sihteeri Jyrki Matikainen	921-375 592
Yo-kylä 10 B 1, 20510 Turku	
Rahastonhoitaja Jyrki Normaja	921-515 371
Eerikinkatu 27 B 24, 20100 Turku	t. 921-502 444
Tiedotevastaava Rauno Laine	la-su 921-304 562
Rauhankatu 9 b B 43, 20100 Turku	t. 922- 5 006
LYL-aluevastaava Sampo Kunttu	921-304 424
Rauhankatu 13 A, 20100 Turku	
Kirjamyynnivastaava Annika Forstén	921-318 404
Aurakatu 20 A 5, 20100 Turku	t. 921-654 536
Pöytämyynnivastaava Timo Nikkanen	921-444 050
Napaturunkatu 2 C 51, 20610 Turku	
Postitusvastaava Erno Kärkkäinen	921-422 774
Lapintie 2 G 69, 20740 Turku	
Jäsen Maija-Liisa Heikkilä	921-308 426
Puutarhakatu 23 A 4	

Arkistot

Lintuhavaintoarkisto Juhana Piha	921-423 940
Norjankatu 25, 20740 Turku	
Järvilintuarkisto Asko Suoranta	921-446 619
Koukkarinkatu 4 C 33, 20610 Turku	
Suoarkisto Antti Karlin	922- 24 040
Kalevantie 15 A 22, 23500 Uusikaupunki	
Lintulehdet (kotim.) Sampo Kunttu	921-304 424
Lintulehdet (ulkom.) Jyrki Normaja	921-515 371

Havaintojen ilmoittaminen

Vuodenaikaishavainnot	
TLY ry, PL 67, 20101 Turku	
Harvinaisuudet	
ARK:n sihteeri Tapani Numminen	921-732 783
Sähköyhtiö 7 A, 21530 Paimio	

Jurmon lintuasema

Asemanhoitaja Veijo Vänskä	926- 54 258
Käldinge, 21650 Lillandet	
Vara-asemanhoitaja Jyrki Matikainen	921-375 592
Rengastusvastaava Vesa Multala	921-433 697
Hoviherrankatu 5 A 3, 20780 Kaarina	

Jäsentiedote

Tiedotevastaava Rauno Laine	t. 922- 5 006
Laitilan Sanomat, Keskuskatu 2, 23800 Laitila	

Toimikuntien puheenjohtajat

Aluerariteettikomitea Tom Lindroos	921-516 826
Luostarinkatu 12 A 17, 20700 Turku	
Antikviteettikollegio Juha Vuorinen	921-531 213
Katunpää 2 C 11, 20610 Turku	
Havaintotoimikunta Juhana Piha	921-423 940
Julkaisutoimikunta Jyrki Normaja	921-515 371
Lintuasematoimikunta Veijo Vänskä	926- 54 258
Petolintutoimikunta Seppo Pekkala	921-333 505
Vaskitorvenkatu 11 as. 3, 20840 Turku	
Retkitoimikunta Rauno Laine	t. 922- 5 006
Taloustoimikunta Juha-Pekka Penttilä	921-357 381
Ylitie 22, 20810 Turku	
Tutkimustoimikunta Esa Lehikoinen	921-706 064
Mäntytie 14 E, 23100 Mynämäki	
Urheilutoimikunta Jyrki Normaja	921-515 371
Varsinais-Suomen linnut -kirjan toimituskunta	
Juhana Piha	921-423 940

Ukuli

Päätoimittaja Ilmari Pulli	921-445 142
Kraatarinkatu 5 A 27, 20610 Turku	
Toimittaja Vesa Partanen	921-357 878
Toimittaja Simo Veistola	916- 83 040
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen	

Loukkaantuneet eläimet

Eläinsuojeluvalvoja Anja Eerikäinen

921-484 062